

За Беларусь спяе выканаўца спартыўна-бальных танцаў.

СТАР 3

Карункі з дэкларацыяй правоў чалавека.

СТАР 6

Узялі крэдыт. А хто будзе вяртаць працэнты?!

СТАР 7

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

«МЫ НЕ ЛІЧЫМ УКРАЇНУ ЧУЖОЙ РЭСПУБЛІКАЙ»

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка лічыць, што Мыйтны саюз і Украіна знойдуць нейкую формулу супрацоўніцтва пасля заключэння Украінай пагаднення з ЕС аб асацыяцыі з Еўрапейскім саюзам, гэта факт, які ўжо практычна адбыўся, калі верыць заявам з Бруселя і Кіева. Таму нам таксама трэба да гэтага падыходзіць такім чынам, што Украіна як суверэнная, незалежная дзяржава выбрала такі шлях і вырашыла заключыць гэта пагадненне», — адзначыў Прэзідэнт.

Фота БЕЛТА

Аляксандр Лукашэнка назваў гэту праблему вельмі палітызаваанай. «Мы самі сябе загналі незразумела куды. Заўсёды трэба зыходзіць з рэальнасці. Тое, што Украіна падпісвае пагадненне аб асацыяцыі з Еўрапейскім саюзам, гэта факт, які ўжо практычна адбыўся, калі верыць заявам з Бруселя і Кіева. Таму нам таксама трэба да гэтага падыходзіць такім чынам, што Украіна як суверэнная, незалежная дзяржава выбрала такі шлях і вырашыла заключыць гэта пагадненне», — адзначыў Прэзідэнт.

«Калі казаць шчыра, то ў гэтым кроку ў напрамку супрацоўніцтва з Еўрапейскім саюзам я не бачу ніякіх праблем. Важна, каб само пагадненне і далейшае не закрывала для Украіны супрацоўніцтва з Адзінай эканамічнай прасторай, Мыйтным саюзам», — лічыць кіраўнік беларускай дзяржавы.

«Калі Мыйтны саюз будзе задавальваць украінскія прапановы, мы пойдзем насустрач, калі яны будуць стратнымі і будзе перакос у бок Еўрасаюза, то, зразумела, ні Расія, ні Казахстан, ні Беларусь на гэта не пойдуць. А калі і пойдуць, то на аснове нейкіх кампрамісаў», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Хочам мы гэтага ці не хочам, але нам ужо даводзіцца жыць у пэўных рэаліях і зыходзячы з гэтага выбудоўваць нашу агульную палітыку. Як бы Украіна сябе ні паводзіла б, нават калі яна ў НАТА ўступіць, усё роўна мы вымушаны шукаць адносіны з Украінай, мы проста асуджаны на гэта з многіх прычын».

Прэзідэнт Беларусі падкрэсліў, што «тройцы» хацелася б, каб Украіна ўдзельнічала ва ўсіх інтэграцыйных аб'яднаннях. «Нам вельмі хацелася б, каб Украіна была ў Адзінай эканамічнай прасторы, будучым Еўразійскім саюзе на раўнапраўнай аснове, каб былі адзіныя правілы, якія прызнаюцца ўсімі дзяржавамі. Думаю, мы знойдзем нейкую формулу, каб мы былі разам, ні ў якім выпадку не разышліся», — сказаў кіраўнік беларускай дзяржавы.

«Мы не лічым Украіну чужой рэспублікай. Мы хацелі б, каб яна была не проста палітычна, а разам з намі ва ўсіх інтэграцыйных утварэннях. Але права Украіны выбіраць, у якім напрамку рухацца, а наша — лічыцца з правам Украіны і разумець, што гэта суверэнная незалежная дзяржава», — падкрэсліў Прэзідэнт.

«Таму ў бліжэйшы час нам трэба будзе прайсці вельмі вялікі шлях па пошуку нармальнага супрацоўніцтва з Украінай. Мы гэта добра разуме- ем. «Мы» — гэта члены Мыйтнага саюза», — дадаў беларускі лідар.

«Зразумела, што Захад тэхналагічны. Магчыма, абяцваюць Украіне гэтыя перадавыя тэхналогіі. Але ў той жа час я нутром, і сэрцам, і душой, з Украінай», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Гаворачы аб двухбаковых беларуска-украінскіх адносінах, Прэзідэнт выказаў упэўненасць, што бакі знойдуць разнастайны існуючых пытанняў. «Усюды павіны быць кампрамісы і пэўныя развязкі», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

«Мы прадстаўнікі двух славянскіх брацкіх народаў, нас звязвае шматвяковая дружба, суседзства не выбіраюць, і гэта задача наву- чыцца жыць па-суседску і разам. Мне здаецца, гэта аснова нашага супрацоўніцтва», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Некаторыя га- вораць, што гэта больш эмацыянальнасць, чым прагматызм. Але вельмі ўжо зайшлі ў прагматызм апошнім часам ва ўсім свеце, што то там, то тут успыхваюць нейкія войны, канфлікты. Трэба не забы- ваць аб чалавечым, а не толькі думаць аб грашак і таварах».

У сваю чаргу прэм'ер-міністр Украіны Мікалай Азарав адзначыў, што Украіна зацкапаўна ў супрацоўніцтве як з ЕС, так і з Мыйтным саюзам.

«Нам трэба будзе прайсці даволі складаны шлях. Мы ўзялі на сябе вялікі абавязанасць. Мы іх будзем выконваць для сябе, а не для кагосьці», — сказаў прэм'ер-міністр. — Таму мы будзем зыходзіць з таго, што нам вельмі важна мець зону свабоднага гандлю з ЕС і не менш важна мець нармальныя ўзаемаадносіны, зону свабоднага гандлю з Мыйтным саюзам, удзельнічаць у інтэграцыйных працэсах, Адзінай эканамічнай прасторы». Што датычыцца супра- цоўніцтва з Беларуссю, то, паводле яго слоў, Украіна будзе рабіць усё для таго, каб адносіны паміж суседзямі былі добрымі.

...І гэты смак з дымком успомнім праз гады!

Фота БЕЛТА

Кірмаш «Рыба Беларусі» прайшоў у Віцебску. Лепшыя рыбагадоўчыя гаспадаркі краіны прапанавалі на ім рыбу, якую вырошцілі ў сваіх сажалках.

ЗЯМЛЯ ПАМЯТАЕ. А МЫ?

У Полацку ёсць брацкая магіла, дзе дагэтуль людзі не пахаваны як належыць

Праз 10 месяцаў Беларусь будзе адзначаць 70-дзе вызвалення сваёй зямлі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, а праз паўтара года мы разам з іншымі народамі былога Савецкага Саюза адзначым 70-ы Дзень Вялікай Перамогі. Падыртыўка да святкаван- няў ужо пачалася. Аднак дэпутат Палаты прадстаў- нікоў Наталля ГУЙВІК з неспакойным сэрцам чкае слаўных дат. Яна адчувае асабты абавязак перад дзяцяткамі тысяч загінуўшых, якія ляжаць ва ўрочышчы Пяскі ў Полацку.

— Як можна святкаваць Дзень Перамогі, калі ў нас ёсць мясціны, дзе шматлікія ахвяры фашызму дагэтуль па-хрыс- ціянска не пахаваны? Кожны год моцныя дажджы ва ўрочы- шчы Пяскі за полацкім Свята-Еўфрасінеўскім манастыром размываюць астанкі бязвінна забітых у 1941—1944 гадах, — расказала «Звяздзе» Наталля Гуйвік.

У жніўні 1941 года нямецкія войскі разгарнулі ў межах су- часнага Полацка некалькі канцэнтрацыйных лагераў. Самы вялікі — Дулаг-125 (ад нямецкага durchgangslager — «транзіт- ны лагэр») знаходзіўся на тэрыторыі былога ваеннага гарадка імя Фрунзе. Цяпер гэтае месца завецца Спаскі гарадок. Асноў- ная маса ваеннапалонных (15—20 тысяч чалавек) прыбыла ў лагэр у кастрычніку першага года ваіны пасля катастрофы савецкага Заходняга фронту. Да вясны каля 80 пра- цэнтаў гэтых людзей не дажылі.

Сумесны праект Полаччыны і газеты «Звязда» «Урочышча Пяскі»

СТАР 5

Трэба ведаць РАСТУЦЬ ПАМЕРЫ ЛЬГОТНЫХ КРЭДЫТАЎ НА ЖЫЛЛЁ

З першых дзён кастрычніка гранічны нарматыў кошту квадратнага метра для атрымання льготна- га крэдыту на нерухомасць павялічваецца з 4,6 млн рублёў да 5,3 мільёна. Аб гэтым гаворыцца ў пастанове Савета Міністраў № 854, прынятай 30 верасня 2013 года.

Тамі чынам дакумент прадугледжвае новы нарматыў, які банк улічвае пры разліку максімальнага памеру льгот- нага крэдыту на будаўніцтва (рэканструкцыю) або набыц- цё жыллага памяшкання. Зразумела, што розніцу паміж гэтай велічыняй і рэальным коштам квадратнага метра «чаргавік-льготнік» кампенсуе за кошт уласных сродкаў або праз дадатковы крэдыт на агульнай падставе.

Фінансаванне аб'ектаў жыллой нерухомасці льготным катэгорыям грамадзян цяпер будзе ажыццяўляцца толькі з выкарыстаннем «адзінага гранічнага нарматыву кошту аднаго квадратнага метра агульнай плошчы жыллага па- мяшкання ў памерах: 4,6 млн рублёў — для разліку максімальнага па- меру льготнага крэдыту на будаўніцтва (рэканструкцы- ю) або набыццё жыллага памяшкання па крэдытных дагаворах, заключаных з 15 лістапада 2012 года па 30 верасня 2013 года, а таксама аднаразовай субсідыі на будаўніцтва (рэканструкцыю) або набыццё жыллага памяшкання на раз'ясненні аб прадстаўленні адна- разовых субсідый, прынятых з 1 чэрвеня па 30 верасня 2013 года;

СТАР 2

Надвор'е ТЫДЗЕНЬ ЗАЛАТОЙ ВОСЕНІ

Гэтымі днямі на тэрыторыі Беларускай будуча паступае цёплыя паветраныя масы з боку Заход- ній Еўропы, таму ў бліжэйшыя дні чакаецца даволі камфортнае надвор'е, паведамляе спецыяліст Рэспубліканскага гідрометэацэнтра Мінпрыроды Вольга ФЯДОТАВА.

Сёння будзе пераважна без ападкаў, тэмпература паветра ўдзень — 10-16 цяпла. У чацвер кароткачасовыя ападкаі чакаюцца пераважна месцамі па пэ- ночным захадзе Беларусі. Пры гэтым уначы на сераду і чацвер тэмпература паветра уначы ад 3 да 10 цяпла, а максімальная тэмпература ў гэтыя дні будзе дасягаць плош 11-17 градусаў.

Паводле папярэдніх разлікаў айчы- ных сіноптыкаў, істотна не зменіцца надвор'е і ў апошнія дні тыдня. У пят- ніцу і суботу толькі ў асобных раёнах прагназуецца невялікі кароткачасовы дождж, месцамі туман. Тэмпература паветра ўначы 3-10 цяпла, удзень ка- каецца плюс 10-16 градусаў. Сіноптыкі адзначаюць, што такая залатая восень па тэмпературным фоне прыклад- вае «бабіна лета». А мы спадземся, што будзе яшчэ і цяплей...

Сяргей КУРКАЧ.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

ВЛОМБЕРГ ДАЎ ПРАГНОЗ НА ВЫПАДАК ДЭФОЛТУ ЗША

Адмова ЗША ад выплаты знешняга доўгу прывядзе да разбуральных наступстваў на фінансавых рынках ад Бразілі да Цюрыха, спыніць крэдытны механізм на пяць трыльёнаў долараў, які залежыць ад дзяржаблагіццэй Амерыкі, абваліць долар і ўядзе увесь свет у эканамічную дэпрэсію. Пра гэта піша Bloomberg, адно з самых аўтарытэтных дзелавых агенстваў свету, са спасылкай на ўдзельніцкую фінансавую рынку. За межамі ЗША спад цен на аблігацыі амерыканскага ўрада нянясе самую вялікую шкоду Кітаю і Японіі, якія трымаюць на сваіх балансах даўгавыя паперы ЗША на 1,3 трыльёна і 1,1 трыльёна долараў адпаведна. Апошні раз ЗША аб'яўлялі дэфолт у 1790 годзе, калі выплаты па абавязках былі адтэрмінаваны да 1801 года.

У ВЯЛІКАБРЫТАНІІ СТВАРЫЛІ АНАЛАГ ФБР

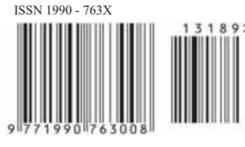
У Вялікабрытаніі ў панядзелак пачало працу новае Нацыянальнае агенцтва па барацьбе са злачын- насцю (National Crime Agency, NCA). У прэсе яго называюць аналагам амерыканскага Федэральнага бюро расследавання. Новае ведамства будзе займацца барацьбой з аргалачыннасцю, эканамічнымі прапарушэннямі, кіберзлачыннасцю, аховай межаў краіны і абаронай дзяцей. NCA было створана шляхам зліцця некалькіх ведамстваў, сумарнае фінансаванне якіх будзе скарачана на 20%, адзначае BBC News. Яго штат складае ўсяго 4500 чалавек.

У ІНДЫІ ЗА Выхадныя ад МАЛАНак ЗАГІНУЛІ 32 ЧАЛАВЕКІ

У паўночных індыйскіх штатах Біхар і Джаркханд за мінулыя выхадныя ад удараў маланак загінулі не менш за 32 чалавекі, з якіх дзевяць — дзеці. Даждзі і моцны вецер пашкодзілі вялікую колькасць дамоў. У біхарскай вёсцы Барвы шэсць хлопчыкаў былі забітыя маланкай, калі гулялі ў футбол. У іншым раёне пяць чалавек загінулі падчас працы ў полі. У чэрвені—кастрыч- ніку ў Індыі — сезон мусонных дажджоў, якія суправаджаюцца маланкамі і навальніцамі. Але каб столькі людзей загінула ад удараў маланак — такое здарэцца рэдка.

ЗША ВЫПУСКАЮЦЬ НОВЫЯ 100 ДОЛАРАЎ

Федэральная рэзервовая служба ЗША з 8 кастрычніка гэтага года ўводзіць у абарачэнне но- вую купюру вартасцю 100 долараў. На стварэнне банкноты з улікам прапароўкі дызайну пайшло амаль дзевяць гадоў. Банкноты атрымалі дадатковую абарону, уключаючы трохмерную ахоўную сіюню стужку. Паварочваючы купюру, можна будзе убачыць, як намяляваныя на ёй вэанчыкі мяняюцца на лічбу 100. Асігнацыі таксама забяспечаны яшчэ адной ахоўнай ніткай і дадатковым вадзяным знакам. Сярод навін таксама мікрадрук. А некаторыя аб'екты, намяляваныя на купюры, мяняюць колер пры нахіле. Новаўвядзены павысілі кошт вытворчасці купюры з 11 да 14 цэнтаў.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ПА МАДРЫДЗЕ АВЕЧАК ВАДЗІЛІ

Іспанскія пастухі правялі ў Мадрыдзе акцыю, якая ўжо стала традыцыйнай, пратэсту су- праць урбанізацыі, да захаплення турыстаў прагнаўшы па вуліцах іспанскай сталіцы атару з двух тысяч авечак, што вельмі спадбалася турыстам.

Незвычай- ная акцыя пра- водзіцца 17-ы год запар. Яна ўзнаўляе стара- жытнае свята перагону ста- каў Fiesta de la Trashumancia, якое ўзнікла шэсць стагод- дзяў таму, калі ў Іспаніі спецыяльным указам былі створаны кара- левыя перагонныя дарогі, якія часткова захавалі- сі сёння. Цяпер іх фрагменты выкарыстоўваюцца турыстычнымі кампаніямі, якія спецыялізуюцца на сельскім турызме. Як заявіў прэзідэнт заснаванага ў 1273 годзе Савета пастухоў Хесус Гарсан, гэ- тай акцыяй жывёлаводы адстойваюць свае правы на маршруты, пракладзеныя задоўга да таго, як Мадрыд ператварыўся ў сучасную еўрапейскую сталіцу са шматмільённым насельніцтвам. Як і ста- годдзі таму, сучасныя іспанскія пастухі заплацілі казне за праход статка па вуліцах горада. Кошт перагону жывёлы склаў 25 мараведзі — гэта гра- шовая адзінка, якая выкарыстоўвалася ў Іспаніі для фінансавых разлікаў у перыяд ранняга сярд- нявечча.

ЯК ВЫ ПЕРААДОЛЬВАЕЦЕ ЭМАЦЫЯНАЛЬНАЕ НАПРУЖАННЕ?

Таяцяна МЕНЬШЫКАВА, гаўлоўны спецыяліст аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Клімавіцкага райвыканкама:

— Я вельмі люблю танцаваць. Калі раптам разумею, што мой эмацыянальны стан патрабуе ўмяшання, уключаю музыку і танцу. Настрой узнімаецца, пачуцці прыходзяць у норму. Як альтэрнатыва — заняткі фізкультурай, добрыя кнігі. Калі ты заняты справай, якая табе па душы, пра ніякае эмацыянальнае напружанне нават не думаецца.

Дзмітрый ЛУКЕРЫН, камандзір 36-й дарожна- маставой брыгады, в. Лапічы Асіповіцкага раёна:

— У кожнага кіраўніка даволі часта здараюцца сітуацыі, калі ад- чуваецца эмацыянальнае стомленасць. А бывае і наадварот: пачуцці бяруць верх над розумам. У такіх выпадках я ўключаю ціхую музыку і гляджу на акварыум. І тады ўсе мае эмоцыі прыходзяць у норму. Нядаўна прайшоў да вясновы, што мяне супакойвае вада. Таму на дачы выкапаў сажалку, запусціў рыбак. Толькі адчуваю напружанне — еду на дачу і сяджу з вудай ля сажалкі, пакуль не сціямее. Зімой усё складаней. Толькі і ў гэтым выпадку знайсцю выйсце: канькі, лыжы — і я зноў у добрым стане.

Надзея РАДЧАНКА, пенсіянерка, г. Клімавічы:

— Усё працуеш, працуеш. Адзін раз у меру, а другі і праз меру. І ўрэшце настае той час, калі трэба падумаць не толькі пра сад ці агарод, а і пра сваё здароўе. Час, калі патрэбна перадыць. Я ў такіх выпадках палю ў лазні, прыбіраю ў хаце, а пасля адпачываю. І ад- чуваю такую палёжку, быццам з мяне не душыць, а нейкі фізічны цяжар выходзіць! Усё мае эмацыянальнае напружанне знікае яшчэ тады, калі мяне наведваюць дзеці і ўнукі. Хоць гэта бывае не часта (два сыны жывуць ва Украіне, адзін — у Бабурыску), але пасля такіх цёплых сустрэч сіл хапае надоўга.

Падрыватвала Вераніка КАНЮТА. Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ПАВІНШАВАЎ УЛАДЗІМІРА ПУЦІНА З ДНЁМ НАРАДЖЭННЯ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Прэзідэнта Расійскай Федэрацыі Уладзіміра Пуціна з днём нараджэння. Аб гэтым БЕЛТА паведамліў ў прэс-службе кіраўніка беларускай дзяржавы.

«У Беларусі высокая цэннасць Ваш асабісты ўклад у развіццё саюзніцкіх адносін і ўмацаванне праверанай часам дружбы паміж брацкімі народамі дзвюх краін. Дзякуючы Вашай прынцыповай пазіцыі прадаўжае паспяхова рэалізоўвацца патэнцыял міждзяржаўнай інтэграцыі ў Мытным саюзе, а таксама пачаў фарміравацца Еўразійскі эканамічны саюз», — адзначаецца ў віншаванні.

Аляксандр Лукашэнка выказаў упэўненасць, што даверны дыялог і ў далейшым будзе залогам канструктыўных рашэнняў і рэальных вынікаў двухбаковага супрацоўніцтва і саюзнага будаўніцтва.

ПЕРСПЕКТЫВНЫЯ ПЫТАННІ ДВУХБАКОВАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА

Па ініцыятыве беларускага боку адбылася тэлефонная размова прэм'ер-міністра Беларусі Міхаіла Мясніковіча са старшынёй урада Расіі Дзмітрыем Мядзведзевым, паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага ўрада. «Кіраўнікі ўрадаў абмеркавалі бягучыя і перспектывныя пытанні двухбаковага і шматбаковага супрацоўніцтва», — укладклі ў прэс-службе.

Лічба

За ўсё расплаціліся

У верасні золатавалютныя рэзервы нашай краіны ў вызначаным Спецыяльнага стандарту распаўсюджвання звестак МВФ скараціліся на 313,7 млн долараў ЗША і, паведаваў папярэдніх звестак, на 1 кастрычніка склаў 7,3877 млрд долараў ў эквіваленце.

Такую статыстыку дае Нацыянальны банк. Дарэчы, у нацыянальным вызначэнні аб'ём золатавалютных рэзерваў скараціўся на 374,9 млн долараў і на 1 кастрычніка склаў 8,0449 млрд. «Скарачэнне аб'ёму золатавалютных рэзерваў у асноўным абумоўлена зніжэннем цаны на золата на міжнародным рынку каштоўных металаў, а таксама пагашэннем Нацыянальным банкам і ўрадам знешніх і ўнутраных абавязанасцяў у замежнай валюце, якія ў верасні гэтага года былі выкананы ў поўным аб'ёме. Падрыванню аб'ёму золатавалютных рэзерваў спрыяла размяшчэнне валютных аблігацый Міністэрства фінансаў на ўнутраным рынку краіны», — тлумачыць у галоўным банку краіны.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

Беларусбанк павялічвае працэнтныя стаўкі па ўкладах

Найбуйнейшы банк краіны з 4 кастрычніка змяніў працэнтную стаўку па банкаўскіх тэрміновых ўкладах (дэпазітах) і сертыфікатах у беларускіх рублях для новых кліентаў, паведамліў ў прэс-службе Беларусбанка.

Цяпер дэпазіт «Гарантаваны прыбытак» на 35 дзён прымаецца ў насельніцтва пад 46% гадавых, а «Ашчадны сертыфікат» з тэрмінам звароту 2 месяцы — пад 47% гадавых.

Сяргей КУРКАЧ

Святкуем

ЗА ШЧАСЦЕМ НАЎЗДАГОН

У Мінску прайшлі гонкі на лімузінах. Ды не простыя, а сямейныя. Удзельнікі праекта «Сямейныя гонкі-2013», зладжанага забавуляльным парталам prazdnik.by вось ужо ў сёмы раз, атрымалі магчымасць яшчэ раз узгадаць і з галавой акунуцца ў вясельную атмасферу, паглядзець адно на аднаго закаханымі вачыма і паказаць, што побыт — не перашкода для спраўдніх пачуццяў, адчування шчасця і прыгажосці.

Паводле слоў арганізатараў праекта, асноўная яго ідэя ў тым, каб, з аднаго боку, прыцягнуць увагу да праблем сям'і і шлюбу, а з другога — прапагандаваць сямейныя каштоўнасці сярод ужо афіцыйна зарэгістраваных пар і тых, хто толькі плануе стварыць уласную «ячэйку грамадства».

6 кастрычніка 20 вясельных, жыццярэадасных і актыўных сем'яў са «стажам» ад некалькіх месяцаў да 15 гадоў праехалі картэжам практычна па ўсёй сталіцы. Па дарозе выжылі жонкі адназначна ў пэўных «кропках на карце». Там яны выконвалі разнастайныя заданні, працягваючы дзе кмілівасць, а дзе шуды спрыту. Але самае галоўнае адчуванне ад праекта, прызнаюцца удзельнікі, — неверагодны эмацыянальны ўздым, усплёск энергіі і магчымасць «размаляваць» шэрыя восеніцкія будні яркімі фарбамі.

Вікторыя ЗАХАРАВА.

Жыллё

ЗНОЎ «НАКАСЯЧЫЛІ»...

Будынкi прынялі ў эксплуатацыю, але жыць там... нельга

На пасяджэнні калегіі Камітэта дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці абмеркаваны ход выканання сёлеташняга задання па ўводзе жылых дамоў. Пры гэтым зроблена выснова, што сітуацыя з якасцю будаўніцтва жылля вымушае жадаць лепшага. Прычым тэма ці іншыя недаробкі альбо яўная халтура часта выяўляюцца толькі пасля падпісання акта аб здачы аб'екта ў эксплуатацыю.

Асабліва заклапочанасць выклікае прыёмка жылля ў сельскай мясцовасці. Вось якая сітуацыя складалася, напрыклад, у вёсках Рахавічы і Сурынка Слонімскага раёна. 4 чэрвеня г.г. адпаведная камісія падпісала, а 28 чэрвеня райвыканкам зацвердзіў акт прыёмкі па трых з дзесяці жылых дамоў. Можна святкаваць уваходзіны? Дзе там... Праз тры месяцы, 19 верасня, супрацоўнікі Камітэта дзяржаўнага кантролю вобласці наведлі здарэння ў эксплуатацыю аб'екты ў ўбачылі, што жыць там... немагчыма, бо дамы не забяспечаны вадою і каналізацыяй. Акрамя таго, не завершаны работы па вертыкальнай планіроўцы і добраўпарадкаванні, не выкананы водазвод, што робіць праблематычным, асабліва пры моцных ападках, доступ да жылля і гаспадарчых пабудоваў. У жылых памяшканнях — сырасца і цівіль, грыбок, адслаенне фарбавага пакрыцця сцен і стопі... І вось у такім стане, пры невыкананні ўсяго комплексу работ, прадугледжаных праектам, і немагчымасці пражывання ў дамах члены камісіі... падпісалі акт прыёмкі аб'ектаў у эксплуатацыю! Цікава, паставілі б яны «аўтографы» пад гэтым дакументам, калі б справа тычылася іх уласных кватэр?

Шмат «касякоў» засталася і пасля прыёмкі дома па вуліцы Агінскага ў абласным цэнтры (ЖБСК-419), дзе генпадрадчыкам з'яўлялася

таварыства «Гроднажылбуд»: няякасны мантаж унутрыкватэрных электрашчыткоў, трэшчыны на мікспакеўвых і ўваходных дзвярных каробках, а таксама па тынкоўцы на сценах і ў вуглавых стыках, шматлікія драпіны на аконных блоках, дэфармаванне ахоўных металічных рашотак на аконных блоках падвалаў...

Пры невыкананні ўсяго комплексу работ, прадугледжаных праектам, і немагчымасці пражывання ў дамах члены камісіі... падпісалі акт прыёмкі аб'ектаў у эксплуатацыю! Цікава, паставілі б яны «аўтографы» над гэтым дакументам, калі б справа тычылася іх уласных кватэр?

У гарадскім пасёлку Казлоўшчына Дзятлаўскага раёна нарматыўны тэрмін будаўніцтва 20-кватэрнага дома ЖБСК-3 «Надзёя», падрадчык — таварыства «Дзятлаварамбуд» быў перавышаны больш чым у чатыры разы — 35 месяцаў замест васьмі. Сёлета ў ліпені гэты шматпакутны аб'ект, нарэшце, уведзены ў эксплуатацыю. Але ў якім стане? На жаль, надзея забудоўшчыкаў на належную якасць аддзелачных работ у кватэрах не спраўдзілася. Прыёмачная камісія «не убачыла», аднак кантралёры не маглі не заўважыць і няякасную ўстаноўку вокнаў і міжпакаёвых дзвярэй, і ўздуцце лінолеуму, і няроўнае аклейванне шпалерамі.

Таксама з недаробкамі прынялі ў эксплуатацыю і 26-кватэрны сацыяльны дом у горадзе Бярэзаўка Лідскага раёна. Не былі зманціраваны электрычныя канвектары, у кватэрах аднаго з пад'ездаў адсутнічалі плінтусы — не зрабілі планіроўку газонаў, няякасна выканалі

асфальтавае пакрыццё. Усё гэта прыйшлося ўстараняць, зноў жа, пасля падпісання акта ўводу дома ў эксплуатацыю.

Дарэчы, праблемы ўзнікаюць і з... ўстараненнем будаўнічых дэфектаў. Напрыклад, у Гродне (ЖБСК-376) у кватэрах былі выяўлены цівіль на дзвярах, трэшчыны па тынкоўцы, няякасна ўстаноўлены балконажныя рамы і дзвярныя каробкі. Гэтыя дэфекты неаднаразова пазначалі пісьмова ў прысутнасці прадстаўніка генпадраднай арганізацыі (трэст «Гроднагарбуд»), аднак на працягу амаль двух месяцаў пасля здачы дома ў эксплуатацыю нічога не рабілася. Таму жылцы былі вымушаны звярнуцца на «гарачую лінію» Камітэта дзяржаўнага кантролю вобласці. І нават пасля накіравання Камітэтам у канцы жніўня заўваг па гэтым доме ў аб'ёмным падрадчык не прыступіў да ўстаранення дэфектаў.

Зацягнулася перапіска і наконі яшчэ аднаго дома ў абласным цэнтры (ЖБСК-377), які быў уведзены ў эксплуатацыю сёлета ў ліпені. Камітэт дзяржаўнага кантролю вобласці накіраваў у адрас заказчыка і падрадчыка даручэнне па ўстараненні недаробак. Атрымалі ад заказчыка адказ, быццам у старшын жыллёвага кааператыва прэтэнзій да ўпраўлення капітальнага будаўніцтва гарвыканкама няма. Пры гэтым падрадчык (ААТ «Гроднапрамбуд») пацвердзіў наяўнасць недаробак і абавязваўся навесці парадка.

Дарэчы, на пасяджэнні калегіі Камітэта дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці падрадчыкаў будаўніцтва жылля, але і да інспекцыі Дзяржбуднагляду. Чаму застаецца магчымай прыёмка ў эксплуатацыю дамоў з дэфектамі? Чаму няякасна праца далёка не заўсёды спыняецца на стадыі будаўніцтва? Барыс ПРАКОПЧЫК.

РАСТУЦЬ ПАМЕРЫ ЛЬГОТНЫХ КРЭДЫТАЎ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

5,3 млн рублёў — для разліку максімальнага памеру льготнага крэдыту і аднарадовай субсідыі на будаўніцтва (рэканструкцыю) або набывццё жыллага памяшкання па крэдытных дагаворах і рашэннях аб прадастаўленні аднарадовых субсідый, што заключваюцца (прымаюцца) з 1 кастрычніка 2013 года, а таксама для змены памеру адкрытых крэдытных ліній па крэдытных дагаворах, заключаных з 15 лістапада 2012 года па 30 верасня 2013 года, з улікам будаўнічай гатоўнасці жылга дома».

Льготны крэдыт на нерухомасць, згодна з Указам № 13, могуць атрымаць малазабяспечаныя грамадзяне, шматдзетныя і маладыя сем'і, вайскоўцы, «чарнобыльцы», інваліды і некаторыя іншыя сацыяльна неабароненыя катэгорыі грамадзян.

Акрамя гэтага, пастановай Саўміна № 854 вызначыцца, што ўмовы атрымання льготных крэдытаў чаргавікамі ў гарадах-спадарожніках прыраўноўваюцца да ўмоў па льготным крэдытаванні ў гарадах з насельніцтвам да 20 тысяч чалавек.

Сяргей КУРКАЧ.

Фота Анатолія КЛЕШЧУКА.

ДОМ, ЯКІ САМ СЯБЕ ГРЭЕ

Эканоміцы энэргарэсурсы — гэта не толькі актуальна і сучасна, але і надзвычай перспектыўна. Яшчэ раз, але ўжо капітальна, пацвердзіць гэтую аксіёму паспэрыў будаўніцтва трох энэргазэфектыўных дамоў у Мінску і Гродне. Новы праект Праграмы развіцця ААН і Глобальнага эканамічнага фонду пакажа, якія перавагі мае такое жыллё і якім чынам яно клопаціцца пра наш камфорт сёння і матэрыяльныя выгоды — у будучыні.

Некалькі соцень беларускіх сем'яў ужо цяпер жывуць у 10 часткова энэргазэфектыўных дамах. Гэта значыць, іх жыллё абсталявана некаторымі інжынернымі сістэмамі і тэхналогіямі, якія выкарыстоўваюць кожную калорыю энэргіі і не дазваляюць ей сысці «на нішто». Абапіраючыся на гэты досвед, ПРААН і беларускія партнёры, сярэд якіх Міністэрства будаўніцтва і архітэктуры,

Мінпрыроды, ААТ «Маліў», інстытут «Гроднаграмадзянпраект», пачынаюць будаваць два дамы ў Мінску і адзін — у Гродне, якія будуць вяртаць кожную адзінку патрачанай электраэнэргіі і выкарыстоўваюць яе зноўку. Праекты энэргазэфектыўных дамоў выбралі тыпавыя, якія і 90% сённяшняй масавай забудовы. Такое рашэнне апраўдваецца наступным: нават пры эканомічным будаўніцтве ёсць месца для павышэння энэргазэфектыўнасці. Гэтае жыллё абсалютна даступнае і без аніякіх «прывілеяў».

Кампанія-падрадчык цалкам будзе новы дом. Ужо на гэтым этапе паклапоціцца аб тым, каб падчас будаўніцтва выкарыстоўвалася найбольш трывалы і даўгавечны матэрыялы. Арыентацыя дамоў у прасторы, выбар аptyмальнай формы будынка прыносяць гэтай справе дадатковы плён. Пасля замежных партнёры пачнуць абсталяваць шматпавярховыя камерцыйна выгаднымі тэхналогіямі,

якія значна зніжаюць спажыванне электраэнэргіі. Па-першае, папелшыцца паветраабмен у кватэрах за кошт прымусовай утылізацыі вентыляцыйнага цяпла. Гэта значыць, нагрэтае батарэяй і жыццядзейнасцю чалавека паветра не выліецца ў акно, а аддасць цяпло для нагрэву вады да пэўнай тэмпературы. Амаль тое ж самае і з каналізацыйнай вадой. На даху шматпавярховыя ўстаноўваюць сонечныя батарэі і калектары. Выпрацаваная энэргія ад першых пойдзе на асвятленне тэрыторыі каля дома і месцаў агульнага карыстання, г.зн. лямповыя плаццоўкі, пад'езды. Другія — зноў жа — змогуць давесці ваду да патрэбнай тэмпературы ў гарачым водазабеспячэнні.

Папярэднія разлікі эфектыўнасці гэтых тэхналогій ужо цяпер могуць парадаваць патэнцыяльных гаспадароў. Мяркуюцца, што квадратны метр у «зялёнай» кватэры будзе каштаваць максімальна на 15 працэнтаў больш, чым у звычайнай. Эканомія на

спажыванні энэргіі складзе мінімум 50 працэнтаў. Сёння гэтыя лічбы, можа, і не зусім пераканаўча схіляюць да выбару «на перспектыву». Аднак трэба ўлічваць, што не заўсёды беларускае насельніцтва будзе аплачваць толькі 20 працэнтаў кошту камунальных паслуг...

Сёлета будаўніцтва энэргазэфектыўнага жылля фінансуюць Глобальны эканамічны фонд і ПРААН. На гэты праект абедзве арганізацыі выдзелілі па 4,5 млн і 400 тысяч долараў адпаведна. Гэта азначае, што будучы ўладальнік кватэр набудуць свой кут па кошыце звычайнага жылля, але з незвычайнай начынкай. Вядома, усю тры дамы з нашмат зніжаным спажываннем энэргіі — не панаяць для Беларусі. Але гэта важны першапачатковы крок, які дазволіць скараціць дыстанцыю паміж беларускімі і еўрапейскімі стандартамі ў будаўніцтве.

Любоў КАСПЯРОВІЧ

Супрацоўніцтва

ГАРЫЗОНТ МАГЧЫМАСЦЯЎ

З кожным годам Беларусь і Казахстан звязвае ўсё больш формаў супрацоўніцтва ў рамках узятых яшчэ ў 1990-х гадах курсу на стратэгічнае партнёрства. Гэты курс аб'ектыўна адпавядае інтарэсам абодвух бакоў.

Па-першае, моцныя агульныя ўспаміны аб савецкім мінулым, у якім жыхары Беларусі і Казахстана актульна ўзаемадзейнічалі і ставіліся з павагай адзін да аднаго. У выніку ў кожнай з краін ёсць дзясяткі — беларуская ў Казахстане і казахстанская ў Беларусі, прычым вельмі актыўныя.

Па-другое, перад Беларуссю і Казахстанам стаіць у многім падобныя задачы — мадэрнізаваць эканоміку, ідуць па шляху ўзмацнення арыентаванага на экспарт сумаснага прамысловага сектара і вывядзчы на сусветны ўзровень прадукцыйнасці сельскую гаспадарку. Разам гэта рабіць лягчэй, у сувязі з чым прэзідэнтам Беларусі і Казахстану было прынята рашэнне сустрэцца раз на год, каб кантраляваць парадка рэалізацыі гэтай пераграднай задачы.

Па-трэцяе, эканомікі дзвюх краін мінімальна канкуруюць, узаемна да-

паўняючы адна адну. Дастаткова вялікі спектр беларускіх тавараў не вырабляецца ў Казахстане і наадварот, што дазваляе развіваць знешні гандаль, не канфліктуючы. Асаблівае значэнне для Беларусі маюць багатыя запасы выкапняў у нетрах Казахстана. Рост экспарту карысных выкапняў уяўляе інтарэс для беларускай апрацоўчай прамысловасці, якая мае патрэбу ў імпартнай сыравіне.

Па-чацвёртае, аб'ектыўна існуючыя падставы для супрацоўніцтва атрымваюць дадатковы імпульс у рамках інтэграцыйных працэсаў, якія адбываюцца на постсавецкай прасторы. Створаны Азіянскі эканамічная прастора і Мытны саюз, павышаюцца ўзровень рэалізацыі прынятых рашэнняў у СНД, ідуць канструктыўныя перамовы аб стварэнні ў 2015 годзе Еўразійскага эканамічнага саюза. Беларускія чыноўнікі працуюць воплеч з казахстанскімі ў рамках Еўразійскай эканамічнай камісіі, вызначаючы важныя аспекты далейшага развіцця інтэграцыі.

Па-пятае, росту ўзаемадзеяння садзейнічае і геаграфічнае становішча дзвюх краін. Праз Беларусь Казахстан

можна пастаўляць свае тавары на найбуйнейшы ў свеце рынак ЕС, а Беларусь праз Казахстан можа развіваць свой экспарт у напрамку Кітая, які з часам абавязкова стане найбуйнейшым рынкам у свеце. У сувязі з гэтым вялікая ўвага сёння надаецца развіццю супрацоўніцтва ў лагістыцы.

Чарговым этапам у развіцці пазітыўных стасункаў дзвюх краін стаў візіт кіраўніка беларускай дзяржавы ў Астану 3-4 кастрычніка 2013 года. У час беларуска-казахстанскіх перагавораў Нурсултан Назарбаеў адзначыў, што гандлёва-эканамічнае супрацоўніцтва дзвюх краін развіваецца дынамічна. Пры гэтым сярэд краін СНД Казахстан з'яўляецца для Беларусі трэцім партнёрам па аб'ёмах тавараабароту.

Асвятліў Прэзідэнт Казахстана і дасягненні ў прамысловай кааперацыі, Сёння ў Казахстане працуюць 14 сумесных прадпрыемстваў, у тым ліку ў сферы вытворчасці і зборкі кар'ерна-шахтавай тэхнікі, збожжаўборачных камбайнаў, трактароў, рухавікоў, ліфтаў і іншай тэхнікі. Звярнуў увагу Нурсултан Назарбаеў і на паспяховае рэалізацыю сумеснага праекта «Казах-

станска-беларускі індустрыяльна-тэхналагічны парк сельскагаспадарчай і камунальнай тэхнікі».

У сваю чаргу, Прэзідэнт Беларусі канстатаваў, што за апошнія гады бакам удалося дасягнуць нядрэнных вынікаў у вытворчай і навукова-тэхнічнай кааперацыі: «Менавіта такое ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва дазваляе нам рашаць задачы па насычэнні ўнутранага рынку Мылтнага саюза і ЕЭП уласным прадуктам, павышэнні канкурэнтаздольнасці эканомікі, стварэнні працоўных месцаў».

Безумоўна, галоўным вынікам візіту беларускага кіраўніка дзяржавы стала падпісанне дарожнай карты развіцця двухбаковага гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва на 2014—2016 гады. Яна дазволіць павысіць тавараабарот, які сёлета крыва панізіўся, і дасягнуць новых перспектыв у інтэграцыі прамысловых сектараў дзвюх краін.

Аб тым, што беларуска-казахстанскія адносіны звязаны не толькі з эканамічнымі інтарэсамі, сведчаць праекты і пагадненні ў адукацыйнай сферы. Падчас візіту адбылося адкрыццё Казахстанска-беларускага вучэбна-вытворчага цэнтра

падрытоўкі і перападрытоўкі інжынерных кадраў пры Казахскім аграрна-тэхнічным універсітэце імя С. Сейфулліна.

Было таксама падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Акадэміяй кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь і Акадэміяй дзяржаўнага кіравання пры Прэзідэнце Казахстана. Беларускі Прэзідэнт, акрамя гэтага, адзначыў неабходнасць актывізацыі работ па стварэнні запланаванага беларуска-казахстанскага навукова-практычнага цэнтра хірургіі і транспланталогіі.

У час візіту кіраўнікі дзяржаў дамовіліся таксама ўмацоўваць ўзаемадзеянне ў навукова-тэхнічнай сферы, у галіне мірнага асваення касмічнай прасторы, у абароннай і ваенна-тэхнічнай галінах, заклікалі дэлегаваць колы да большай інвестыцыйнай актывнасці на тэрыторыі дзвюх краін. Прайшлі паспяхова перагаворы і па іншых значных пытаннях супрацоўніцтва.

Сяргей КІЗІМА, доктар палітычных навук

НАВІНЫ

ПАДЗЕЙ

ФАКТЫ

НАВІНЫ

ПАДЗЕЙ

ФАКТЫ

ПАЛЯВАННЕ ПРЫНОСІЦЬ ДАХОДЫ

Палюўнічыя гаспадаркі Мінлягаса карыстаюцца ўсё большай папулярнасцю як у беларускіх, так і ў замежных палюўнічых. За студзеня—жнівень даходы лягсаў ад палюўнічагаспадарчай дзейнасці павялічыліся ў параўнанні з аналагічным леташнім перыядам больш чым на 26 працэнтаў.

Як паведамліў ў прэс-службе міністэрства, больш за іншых на палюўнічым турызме змоглі зарабіць лягсасы Мінскай вобласці — 3,742 млрд рублёў пры плане 2,4 млрд, а таксама Віцебскай вобласці — 2,5 млрд рублёў пры плане 2,12 млрд. Найменшыя даходы атрыманы ў палюўнічых гаспадарках Гомельскай вобласці, але пры гэтым больш, чым запланавана, — 1,38 млрд рублёў пры плане 867 млн рублёў.

Ад замежнага палюўнічага турызму лягсасы атрымалі амаль 3,85 млрд рублёў пры запланаваных 2,37 млрд рублёў. Найбольшы даход замежным палюўнічым прынеслі гаспадаркам Віцебскай і Брэсцкай абласцей. Менш, чым запланавана, у гэтым кірунку змоглі зарабіць палюўнічыя гаспадаркі Гродзенскай вобласці.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПАСВЯЦІЛІ У КАДЭТЫ

У Мінскім абласным кадэцкім вучылішчы, што ў Слуцку, адбылося «Пасвячэнне ў кадэты». Падчас мерапрыемства навічкі, якія сёлета прыняты на вучобу, далі ўрачыстую клятву кадэты ў прысутнасці равеснікаў, старэйшых таварышчаў, педагогаў і бацькоў.

Першыя пагоны ім уручылі ветэраны Узброеных Сіл, кіраўнікі абласных і раённых аддзелаў сельска-вядомаў.

Сёлета кадэцкая сям'я папоўнілася 27-а новымі навучанцамі, сярэд якіх 11 — сіроты і дзеці, якіх засталіся без апекі бацькоў. Сёння ў навучальнай установе 225 вучанцаў, у тым ліку 38 дзячатак. Сёлета з вышлішча выйшла 46 выпускнікоў, 19 з іх працягваюць навучанне ў Ваеннай акадэміі Рэспублікі Беларусь, Акадэміі Міністэрства ўнутраных спраў, Інстытуце пагранічнай службы. Шосць чалавек атрымліваюць адукацыю ў грамадзянскіх вышэйшых навучальных установах, 18 — у сярэдніх спецыяльных, 3 праходзяць службу ў органах Міністэрства ўнутраных спраў і Міністэрства па надзвычайных сітуацыях.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ.

ЗДАВАЙЦЕ ДЗЯСЯТКІ І ДВАЦЦАТКІ

Працягваюцца абмен банкатамі наміналам 10 і 20 рублёў узору 2000 года, паведамляе ўпраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязяў галоўнага банка краіны.

«Цяпер абмяняць банкноты гэтых наміналаў можна без абмежаванняў і без збірання камісійнага ўзнагароджання ў любой суме, краатнай 50 рублям, толькі ў структурных падраздзяленнях Нацыя

Увачавідкі

ДЗЯКУЙ, ШТО АЦАНІЛІ!

За Беларусь у Кіеве спяе выканаўца спартыўна-бальных танцаў

Фінальны канцэрт Рэспубліканскага конкурсу «Песня для Еўрабачання» завяршыўся ў ноч на суботу, а страсці балельшчыкаў, мяркуючы па водгукх у інтэрнэце, віруючы дагэтуль. Дый зразумела: паўнацімны прадстаўніком Беларусі на дзіцячым песенным конкурсе стаў зусім не лідар глядацкага галасавання і не той з удзельнікаў, каго найвышэй ацанілі суддзі. Паводле ўсё яшчэ нязвыклых новых правілаў, перамогу атрымаў канкурсант, які набраў найбольшую колькасць балаў па суме галасавання журы і глядачоў. Сёлета пашанавала 11-гадоваму Ільі Волкаву з Мінска. Адметнасць сітуацыі ў тым, што Ілья ўжо ўдзельнічаў у дзіцячым «Еўрабачанні», і не далей як летась, але... у складзе падтанцоўкі Ягора Жэшкі.

Пераможца адбору мінчанін Ілья ВОЛКАЎ сваю «Песню для Еўрабачання» выканаў у Кіеве ў кампаніі дзясючых балета.

Леташні ўражанні ад конкурсу, як прызнаецца хлопчык, і падтуркнулі яго да таго, каб выйсці на сцэну зноў, але ўжо ў якасці выканаўцы уласнай песні «Спявай са мной». Тым больш што Ілья і сам займаецца вакалам з 6 гадоў, цяперашні яго настаўнік — кіраўнік арт-групы «Беларусь» і студыі «Залатыя галасы» Валерый Шмат. Таксама рыхтавацца да адбору дапамагала Ільі спявачка і педагог Вольга Вронская, на «рахунку» якой ужо ёсць перамога Аляксея Жыгалковіча на дзіцячым «Еўрабачанні-2007».

Акрамя спеваў, Ілья Волкаў захапляецца спартыўна-бальнымі танцамі (што, уласна, было відавочна ў пастаноўцы яго нумара). Яшчэ адна немалаважная дэталі: педагогі характарызаваюць хлопца як вельмі адказнага і дысцыплінаванага, да таго ж «ён умее ставіць сабе мэты і нічога не баіцца». Варта паглядзець толькі на конкурсную анкету, у якой Ілья, нібы прадчуваючы ўласны поспех, сказаў педкачам і журы: «Дзякуй, што ацанілі мяне!». Цяпер застаецца толькі, каб на дзіцячым «Еўрабачанні-2013» публіка і суддзі ацанілі беларускага падлетка не горш, чым на радзіме.

То ўдзельнікі губляліся, то мікрафон адключыўся

Іду ў заклад, што падчас выступленняў канкурсантаў глядачы не ўяўлялі сабе, што яшчэ за пару гадзін да эфіру ўсё ў юных артыстаў атрымлівалася далёка не так гладка.

Харограф Вольга Шамрова некалькі разоў «праганіла» танцавальны нумар на пачатку шоу, але ніяк не магла дабіць

У сваёй песні Аня ЗАЙЦАВА ўшанавала памяць музыкі, якіх ужо няма з намі — у тым ліку Уладзіміра Мулявіна.

ца сіхроннасці ад удзельнікаў. «Больш бадзёры крокі! Вочы — не ў падлогу, а ў камеру, вы ж вітаеце глядачоў!» — камандаваў рожысёр, пакуль групы падтрымкі непраыхавана пазыхалі. І, з аднаго боку, рабілася вельмі шкада ўдзельнікаў — усё ж дзеці правялі ў студыі Белтэлерадыёкампаніі практычна без выхаду некалькі дзён, а з другога — гэта яшчэ кветачкі, умовы на самім дзіцячым «Еўрабачанні» будуць куды цяжэйшымі, таму папярэдняга загартоўка не перашкодзіць.

А самым складаным для пастаноўшчыкаў было... сабраць удзельнікаў для фінальнага выхаду перад «абвясчэннем вынікаў». Замест 10 салістаў на сцэне чамусьці было то 6, то 9. «Згубіцеся падчас эфіру — і не даведацеся, што перамаглі ме-

навіта вы», — пажартаваў нехта з рэжысёрскай групы, пакуль вядучыя віншавалі і абдымалі ўдзельніка пераможцу «Іван-Іванчыка»...

Пра каханне — у 12 гадоў

— Што, уражвае? — усміхнулася кіраўнік работнай групы нацыянальнага адбору Людміла Барадзіна. — У мяне за гады працы з дзіцячым «Еўрабачаннем» з'явілася прыкмета: калі на рэпетыцыях усё ідзе гладка, то падчас эфіру абавязкова будуць праблемы, і наадварот, чым больш памылак на прагонах, тым больш спакойна пройдзе само шоу. Так што ўсё ідзе нармальна.

— У нас з калегамі складалася ўражанне, што дзіцячы конкурс сёлета зусім ужо і не дзіцячы — ні па змесце песень, ні па нумарах удзельнікаў...

— Арганізатары міжнароднага конкурсу самі далі такую ўстаноўку. Яшчэ два гады таму на сустрэчы кіраўнікоў дэлегацый ішла гаворка аб тым, каб зрабіць конкурс больш тынэйджарскім, падлеткавым. Таму і ўзроставаыя рамкі для ўдзельнікаў, як бачыце, пасунуліся.

— І дарослых «фішак» у выступленнях стала больш.

— Не без таго, — пагаджаецца Людміла Барадзіна. — Паколькі тэлеіндустрыя не стаіць на месцы, усе шукаюць новыя відовішчыны хады. І гэта добра, калі сама песня дазваляе іх здзейсніць. Адзіны мінус — не ўсе бацькі і педагогі ўсведамляюць, што песня мусяць адпавядаць характары ўзросту дзіцяці.

Ігар МУРАЎКІН з Калодзішчаў адзіны з фіналістаў адбору прадставіў песню на беларускай мове — і атрымаў 12 ад журы!

выступлення адключыўся мікрафон. Да гонару дзясючых, яна не разгубілася, паказала знакамі рэжысёрскай групе, у чым праблема, і прадэжыла нумар. Сапраўдна артыстка! «Не тушуемся, не губляемся, — пракаментавалі здарэнне пастаноўшчыкі, — нават калі, цфу-цфу, падобнае адбудзецца падчас эфіру, вам вынесуць іншы мікрафон, пажартуюць і запісаць нумар нанова».

Капрызы тэхнікі адчула на сабе і вядучая канцэрта Алена Ланская, прадстаўляючы сваю новую песню. «Я зусім сябе не

яго ўнутранаму «я». Мне кажуць, бывае ж каханне і ў 12-13 гадоў. Не спрачаюся. І ў дзіцячым садку бывае, але ж яно зусім інакш адчуваецца, чым у дарослых.

Канкурсанты сапраўды праз аднаго і нават часцей уражвалі пастаноўшчыкі знаходкамі: у Дана Шаршавіцкай адбіваў рытм «чотачкіны», Ксенія Церашонак нават пераагранулася на сцэне. Падтанцоўка Руслана Асланава ў правым сэнсе з'яўля — святлодзійнымі касцюмамі, нумар Ігара Мураўкіна ўпрыгожыла мадэль зямнога шара і дзясючынкі ў касцюме анёла, а ўражанні ад песні Ані Зайцавай узмацнялі пясоўныя карціны. Дарочы, апошняй дзеля рэалізацыі гэтай задумы даялося шукаць памочніка аж у Брэсце. Дакладней, у студыі «Міражы» вёскі Чэрні Брэсцкага раёна, выхаванцы якой авалодалі мастацтвам песаграфіі.

Удача, як мы бачылі, усміхнулася ў выніку Ільі Волкава, які, атрымаўшы 10 балаў ад глядачоў і 8 ад журы, стаў пераможцам нацыянальнага адбору. Зусім крыху не хапіла да яго выніку Ані Зайцавай, якая набрала ў сукупнасці 17 балаў і заняла 2-е месца. Пераможца па версіі журы Ігар Мураўкін стаў толькі трэцім у выніковай табліцы, а лідар глядацкага галасавання Ангеліна Піпер набрала ў суме 13 балаў і апынулася на 4-м месцы. А што вы хочаце — менавіта так працуе новая сістэма галасавання на «Еўрабачанні». І прадказаць яго вынікі, а таксама спадзявацца на суседскае галасаванне, сёлета зусім немагчыма. Яно і да лепшага — тым цікавей будзе глядзець!

Вікторыя ЦЕЛЯШУК, Фота Марыны БЕГУНКОвай і Іны АЛЬШЭУСКОЙ

Больш фота глядзіце на нашым сайце www.zviazda.by

ВОСЕНЬСКІ ДРАЙЛЭНД-2013

Венесуэла для ўсіх

У 2009 годзе ў Мінску быў адкрыты Лацінаамерыканскі культурны цэнтр імя Сімона Балівара. Яго мэта — знаёміць беларусаў з культурай Венесуэлы. Аб тым, чым жыць зараз установа і чым нас хутка парадуюць венесуэльскія таленты, расказаў Херарда Эстрада, першы сакратар Пасольства Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэлы ў Беларусі і каардынатар Лацінаамерыканскага культурнага цэнтра ў Мінску.

Да Беларусі завяла музыку

Херарда Эстрада — музыкант, вучыўся іграць на скрыпцы з чатырох гадоў. Пазней вучуцаў перыядаў, але ж яно зусім інакш адчуваецца, чым у дарослых.

Канкурсанты сапраўды праз аднаго і нават часцей уражвалі пастаноўшчыкі знаходкамі: у Дана Шаршавіцкай адбіваў рытм «чотачкіны», Ксенія Церашонак нават пераагранулася на сцэне. Падтанцоўка Руслана Асланава ў правым сэнсе з'яўля — святлодзійнымі касцюмамі, нумар Ігара Мураўкіна ўпрыгожыла мадэль зямнога шара і дзясючынкі ў касцюме анёла, а ўражанні ад песні Ані Зайцавай узмацнялі пясоўныя карціны. Дарочы, апошняй дзеля рэалізацыі гэтай задумы даялося шукаць памочніка аж у Брэсце. Дакладней, у студыі «Міражы» вёскі Чэрні Брэсцкага раёна, выхаванцы якой авалодалі мастацтвам песаграфіі.

Удача, як мы бачылі, усміхнулася ў выніку Ільі Волкава, які, атрымаўшы 10 балаў ад глядачоў і 8 ад журы, стаў пераможцам нацыянальнага адбору. Зусім крыху не хапіла да яго выніку Ані Зайцавай, якая набрала ў сукупнасці 17 балаў і заняла 2-е месца. Пераможца па версіі журы Ігар Мураўкін стаў толькі трэцім у выніковай табліцы, а лідар глядацкага галасавання Ангеліна Піпер набрала ў суме 13 балаў і апынулася на 4-м месцы. А што вы хочаце — менавіта так працуе новая сістэма галасавання на «Еўрабачанні». І прадказаць яго вынікі, а таксама спадзявацца на суседскае галасаванне, сёлета зусім немагчыма. Яно і да лепшага — тым цікавей будзе глядзець!

Удача, як мы бачылі, усміхнулася ў выніку Ільі Волкава, які, атрымаўшы 10 балаў ад глядачоў і 8 ад журы, стаў пераможцам нацыянальнага адбору. Зусім крыху не хапіла да яго выніку Ані Зайцавай, якая набрала ў сукупнасці 17 балаў і заняла 2-е месца. Пераможца па версіі журы Ігар Мураўкін стаў толькі трэцім у выніковай табліцы, а лідар глядацкага галасавання Ангеліна Піпер набрала ў суме 13 балаў і апынулася на 4-м месцы. А што вы хочаце — менавіта так працуе новая сістэма галасавання на «Еўрабачанні». І прадказаць яго вынікі, а таксама спадзявацца на суседскае галасаванне, сёлета зусім немагчыма. Яно і да лепшага — тым цікавей будзе глядзець!

Удача, як мы бачылі, усміхнулася ў выніку Ільі Волкава, які, атрымаўшы 10 балаў ад глядачоў і 8 ад журы, стаў пераможцам нацыянальнага адбору. Зусім крыху не хапіла да яго выніку Ані Зайцавай, якая набрала ў сукупнасці 17 балаў і заняла 2-е месца. Пераможца па версіі журы Ігар Мураўкін стаў толькі трэцім у выніковай табліцы, а лідар глядацкага галасавання Ангеліна Піпер набрала ў суме 13 балаў і апынулася на 4-м месцы. А што вы хочаце — менавіта так працуе новая сістэма галасавання на «Еўрабачанні». І прадказаць яго вынікі, а таксама спадзявацца на суседскае галасаванне, сёлета зусім немагчыма. Яно і да лепшага — тым цікавей будзе глядзець!

Удача, як мы бачылі, усміхнулася ў выніку Ільі Волкава, які, атрымаўшы 10 балаў ад глядачоў і 8 ад журы, стаў пераможцам нацыянальнага адбору. Зусім крыху не хапіла да яго выніку Ані Зайцавай, якая набрала ў сукупнасці 17 балаў і заняла 2-е месца. Пераможца па версіі журы Ігар Мураўкін стаў толькі трэцім у выніковай табліцы, а лідар глядацкага галасавання Ангеліна Піпер набрала ў суме 13 балаў і апынулася на 4-м месцы. А што вы хочаце — менавіта так працуе новая сістэма галасавання на «Еўрабачанні». І прадказаць яго вынікі, а таксама спадзявацца на суседскае галасаванне, сёлета зусім немагчыма. Яно і да лепшага — тым цікавей будзе глядзець!

Спорт-тайм

«Звязда» падбівае вынікі галоўных спартыўных падзей краіны за мінулы тыдзень.

1. Футбольны тур першынства краіны падарыў заўзятарам матч, на які не шкада было б паехаць са сталіцы ў Барысаў, дзе мясцовы БАТЭ прымаў мінскае «Дынама». Пра эмацыянальны градус матчаў з удзелам гэтых клубав, мяркуючы, шмат казаць не трэба. БАТЭ — «Дынама» — гэта заўжды барацьба да апошніх хвілін сустрэчы і, безумоўна, галы, якія ў падобных матчах часта забіваюць літаральна за некалькі секунд да фінальнага свістка. Менавіта гэты сцэнарый чакаў чарговы падымак паміж калектывамі Віктара Ганчарэнкі і Роберта Маасканта. Перамогу з лікам 2:1 ужо ў дабаўлены час вырвалі барысаўчане. Цікава, што галыяў дубль на свой рахунок запісаў абаронца БАТЭ Ягор Філіпенка.

Гульня мела не толькі футбольны падтэкст. Упершыню на барысаўскае поле пасля пераходу ў «Дынама» выйшаў галкіпер Аляксандр Гутар. На вачах мясцовай трыбіды Гутар згуляў не вельмі ўпэўнена, затое пасле паўдзельнічаў у вуснай пікіроўцы з Віталем Радзівонавым і Анатолем Капскім. Вось такое вяртанне Аляксандра на арэну, дзе яшчэ нядаўна дасягнуў з «жоўта-блакітнымі» галоўных перамог у сваёй клубнай кар'еры... У межах 26 тура адбыліся і іншыя

суэлы: ад вядомых пісьменнікаў і дыржыроў да рок-«зорак».

— Наш цэнтр з гонарам носіць імя «лацінаамерыканскага», таму што для нас Лацінская Амерыка — гэта адна вялікая радзіма, як марылі Сімон Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як правіла, канцэрты арганізуюцца не толькі нашым культурным цэнтрам, але і пасольствам імя Сімона Балівара, а пазней — Уга Чавес, — адзначае суразмоўца. — Таму мы робім усё магчымае, каб падтрымаць музыкантаў як з Венесуэлы, так і з іншых краін кантынента. Як прав

■ Запрашаем

СПАЖЫЎЦАМ — АД ВЫТВОРЦАЎ

Выстаўка нехарчовых спажывецкіх тавараў цэнтральнага рэгіёна адкрыецца 9 кастрычніка ў сталічным Палацы культуры і спорту чыгуначнікаў.

На выстаўцы будзе прадстаўлена прадукцыя вытворцаў усіх форм уласнасці, у тым ліку і малага прадпрыемстваў. Гэта — швейныя і трыкатажныя вырабы для дарослых і дзяцей, абутак, галантарэя са скуры, парфумерныя і касметычныя сродкі, пасцельная бялізна, дзіцячыя цацкі, вырабы з пластыку, крышталю, керамікі, шкла, металу, электратавары, музычныя інструменты. А таксама — бытавая хімія, лакафарбавыя вырабы, мэбля, медыцынскія тэхнікі, леквыя сродкі і легкавыя аўтамабілі.

Ладзіць мерапрыемства Мінскі абласны выканаўчы камітэт. Як лічыць арганізатар, выстаўка пасадзейнічае больш цесным сувязям вытворцаў з гандлёвымі арганізацыямі. А гэта, у сваю чаргу, паўплывае на пашырэнне асартыменту якасных тавараў айчынай вытворчасці і задавальненне патрэб пакупнікоў.

Таяцяна ЛАЗОУСКАЯ

■ Персаналіі

З дэпутатам, членам Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па міжнародных справах, членам камісіі Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі па пытаннях знешняй палітыкі Міхаілам САВАНОВІЧАМ гутарыць наш карэспандэнт.

— Міхаіл Фёдаравіч, вы, так бы мовіць, пакуль яшчэ «малады» дэпутат. І такіх дэпутатаў, якія летася ўпершыню прыйшлі ў парламент — большасць у Палаце прадстаўнікоў. Што вам асабліва дапамагло адаптавацца на новым месцы, што садзейнічала хутчэйшаму ўваходжанню ў курс спраў?

— Пераемнасць у працы парламента. Машу заўважыць, што мы, новыя дэпутаты, прыйшлі не на пустое месца, не пачыналі з нуля, а атрымалі добра падрыхтаваную і грунтоўна распрацаваную папярэднім складам Палаты прадстаўнікоў аснову, падзел на будучыню. Таму ў мяне перыяд адаптацыі ў камісіі быў кароткім. Дапамог сямігадовы досвед работы кіравніком спраў Мінгарвыканкома, дзе я курыраваў аддзельны працоўны і міжнародныя сувязі. Потым на пасадзе старшыні Мінскага гарсавета таксама даводзілася ўдзельнічаць у зносінах з замежнымі краінамі.

З аднаго боку, напраўкі і здобыткі нашых папярэднікаў у парламенце. Машу аб'ячаючы задачы цяперашніх дэпутатаў, а з другога, адначасова і ускладняючы іх выкананне. Бо жыццё вымушае нас ісці далей, паглыбляць і ўдасканалваць узаемадзеянне з парламентамі замежных дзяржаў.

— На вашу думку, што асабліва каштоўнае засталася ў спадчыну цяперашняму складу камісіі?

— Адным з беспярэчных дасягненняў парламента мінлага склікання ў міжнароднай сферы, безумоўна, з'яўляецца падпісанне пагаднення аб супрацоўніцтве Палаты прадстаўнікоў

з Дзяржаўнай Думай Расіі. Можна, нахміта спытаць: якая была патрэба ў такім дакуменце? Ёсць жа Парламенцкі сход Беларусі і Расіі. Аднак ужо першае сумеснае пасяджэнне абедзвюх камісій паказала, што гэтая форма супрацоўніцтва адкрывае новыя перспектывы для ўдасканалення інтэграцыйнай дзейнасці на постсавецкай прасторы. Не скарэж, што першыя гады існавання Мытнага саюза Беларусі, Расіі і Казакстана выклікалі шэраг актуальных праблем, якія патрабуюць асэнсавання і пры магчымасці нават умяшання парламентаў краін «тройкі».

Нельга не сказаць пра падпісанне мемарандума з Кітаем аб супрацоўніцтве. Гэты важны дакумент надаў новы імпульс, у прыватнасці, дзелавому ўзаемадзеянню Беларусі з другой эканамікай свету.

Мы сёння выкарыстоўваем шматлікія сувязі і кантакты, набываючы дэпутатамі былых скліканняў у міжнародных парламенцкіх саюзах і структурах. Палата прадстаўнікоў, між іншым, удзельнічае ў рабоце 14 міжнародных парламенцкіх арганізацый. Сярод іх уплывовыя і аўтарытэтныя Міжнародны парламентскі саюз (МПС), у які ўваходзяць 162 парламента замежных дзяржаў.

Прызнаюся, для мяне ў пэўным сэнсе стала адкрыццём тое, якая вялікая, цікавая і змястоўная работа выдзельна ў дэпутатскіх групах па ўзаемадзеянні з парламентамі замежных дзяржаў. Сёння ў Нацыянальным сходзе Рэспублікі Беларусь дзейнічаюць 2 камісіі і 50 рабочых груп. Іх праца пракладвае шляхі для далейшага развіцця супрацоўніцтва дзелавых колаў Беларусі з патэнцыяльнымі партнёрамі за мяжой. Праз наладжванне сувязяў з парламентамі замежных дзяржаў, асабліва краін Паўднёва-Усходняй Азіі, Лацінскай Амерыкі ёсць неабмежаваныя магчымасці для прасоўвання на іх рынкі

У ДОБРЫ ШЛЯХ, БЕЛАРУСКІ «ВАЛДАЙ»!

Напрыканцы мінулага тыдня ў холдынгу «БелГАЗаўтасэрвіс» адбылася значная падзея — сертыфікаванне вытворчасці пад зборцы і выпуску расійска-беларускіх аўтамабіляў, вядомых пад назвай «Валдай». З цэху зборкі, які знаходзіцца ў прамысловай зоне Калядзічы пад Мінскам, выйшаў першы аўтамабіль. На айчынным рынку гэтыя аўто будуць мець назву «ГАЗ 33104 «Белава».

Беларускі «Валдай» уяўляе сабою невялікі грузавічок, які валодае дастаткова моцнай грузпадымальнасцю — амаль 4 тоны. Цяпер ён будзе камплектавацца рухавіком Мінскага матарнага заводу, які адносіцца да экалагічнага класа Еўра-4.

— Зусім нядаўна мы святкавалі выпуск 200-га аўтамабіля «ГАЗ 3309 «Белава», спадзяёмся, што «Валдай» таксама зойме сваё пачаснае месца на айчынным і расійскім аўтарынках, — кажа старшыня сертыфікацыйнай камісіі, галоўны інжынер і начальнік упраўлення тэхнічнага сэрвісу прадпрыемства Мікалай Касціцкі.

Па словах гэтага спецыяліста, зборка першага беларускага «Валдая» была даверана лепшым спецыялістам — аўтаслесарам прадпрыемства Сяргею Дзям'янчыку і Сяргею Княжэвічу, Уладзіміру Бандуру, Леаніду Матусевічу і Аляксандру Скроцкаму, майстру цэха Вячаславу Лызо, інжынерам Аляксандру Журкоўскаму і Паўлу Вечару. Працуючы ў дзве змены, гэты калектыў здольны збіраць да 50 аўтамабіляў за месяц.

Атрыманы «БелГАЗаўтасэрвісам» сертыфікат сведчыць, што вытворчасць, яе тэхнічнае аснашчэнне і кваліфікацыя персаналу адпавядаюць усім неабходным патрабаванням. І можа спадзявацца, што аўтамабільная навінка хутка спадбаецца самым патрабавальным выдзельцам.

На фотаздымках 1-ы беларускі «Валдай» і непазрэдня ўдзельнікі зборкі гэтай мадэлі: галоўны інжынер і начальнік упраўлення тэхнічнага сэрвісу прадпрыемства Мікалай КАСЦІЦКІ, аўтаслесар Уладзімір БАНДУРА і інжынер па гарантыі Павел ВЕЧАР (на фота ўверсе); калія стэнда для праверкі эфектыўнасці тармазных сістэм — інжынер Аляксандр ЖУРКОЎСКІ (на фота ўнізе).

Анаторы КЛЯШЧУК, фота аўтара

■ Крымінал

«НАРКАТЫЧНЫ» БІЗНЕС

Трох 17-гадовых хлопцаў, якія падазраюцца ў гандлі спайсам, затрымалі ў Мінску.

— Пасля заканчэння дзевяці класаў трое прыяцеляў паступілі ў адзін каледж. Вучэбныя дысцыпліны іх не вельмі цікавілі, затое яны ўсур'ёз вырашлі заняцца распаўсюджваннем забароненых сумесяў для курэння. Тавар маладыя людзі набывалі праз інтэрнэт, а спажываць перапрадавалі псіхатропнае курыва ў некалькі разоў даражэй. Дарчы, распаўсюджвала спайс «прадпрыемальная» тройца сярод знаёмых і сяброў, — паведаміла прэс-афіцэр Партызанскага РУУС г. Мінска Ганна Чыж-Ліста. Затрымалі збытчыкаў непазрэдна пры здзяйсненні здзелкі. Пры сабе хлопцы мелі 20 грамаў сумесі.

А за рэалізацыю гашышу быў затрыманы 23-гадовы жыхар Мінскага раёна. Малады чалавек, не маючы прэфесіі, працаваў чорнарабочым. Зарабак яго не задавальняў, матэрыяльнай дапамогі ад бацькоў чакаць таксама не даводзілася: тыя былі «занятыя» пастаянным ужываннем спіртных напояў. Аднойчы знаёмы прапанаваў спосаб зарабіць — паўдзельнічаць у распаўсюджванні наркатыкаў. Цягам паўгода малады чалавек наладжваў збыт зеляні сярод знаёмых. За гэты час у яго склаўся база кліентаў, «тавар» збываўся практычна штодня. Пры затрыманні наркагандляр меў пры сабе 100 грамаў гашышу.

Сяргей РАСОЛЬКА

■ Гісторыя на паліцах

«Кіламетры» нацыянальнай спадчыны

Сёння ў архівах краіны захоўваецца амаль 13 млн спраў. Цікава, што архіварыусы вымяраюць фонды ў кіламетрах, і наш нацыянальны архіўны фонд складае амаль 200 кіламетраў. Іншымі словамі, гэта адлегласць ад Мінска да Магілёва. У архівах захоўваюцца дакументы пачынаючы з 1391 года. «Не кожная краіна Еўропы можа пахваліцца такой гістарычнай спадчынай», — адзначыў дырэктар дэпартаменту па архівах і справах Міноста Уладзімір Адамушка.

Выканаўца абавязкаў дырэктара Нацыянальнага архіва Беларусі Мікалай Рудакоскі паведаміў, што ў іх захоўваюцца дакументы з 1917 года. Па яго словах, часцей за ўсё грамадзяне звяртаюцца ў архіў з заплытамі ад пашырэння працы, вучобы, пенсійных даведкаў, партызанскай дзейнасці. «Шмат заплытаў па 1990-х гадах ад кааператываў і арганізацый. Таксама ёсць закон, паводле якога асобы ўрайскай нацыянальнасці, эвакуіраваныя з Беларусі падчас Вялікай Айчыннай вайны, маюць права на матэрыяльную дапамогу. Таму мы атрымліваем шмат заплытаў з Ізраіля, ўрайскай цэнтраў з іншых краін». Ёсць і заплыты генеалагічнага характару. Але, па словах Мікалая Рудакоскага, часта людзі хочаць змяніць сваё прозвішча на імяні і прозвішчы, а гэты звестак не дастаткова. Для таго, каб правільна аформіць генеалагічны заплыт, трэба азнаёміцца з формай на сайце Нацыянальнага архіва.

Апроч захавання, вялікую ўвагу архівы надаюць прапагандаўнаму дакументу, якія датычацца Беларусі, з-за мяжы. У гэтым плане ідзе актыўнае супрацоўніцтва з Польшчай, Літвой, Расіяй, Украінай. Але ў асноўным у беларускія сховішчы з замежжа трапляюць копіі матэрыялаў.

Дзіяна СЕРАДЗЮК

■ Май на ўвазе

У КРАМУ БЕЗ ПАШПАРТА, або Пін-код будзе абавязковым

У адной з крам Заводскага раёна Мінска павесілі папярэднюю аб'яву: пры разліку карткай пакупнік абавязаны паказаць пашпарт. У Следчым камітэце абвясцілі чуткі, што падобная практыка распаўсюдзіцца на ўсе гандлёвыя кропкі краіны.

— Следчы камітэт не выступаў з ініцыятывай абавязваць усіх уладальнікаў банкаўскіх карт паказаць пашпарт пры разліку за пакупкі, — падкрэсліў начальнік упраўлення па расследаванні злчынстваў супраць інфармацыйнага бяспекі і інтэлектуальнай уласнасці галоўнага следчага ўпраўлення Следчага камітэта Беларусі Аляксандр СУШКО. — Хоць у СМІ і з'явілася такая інфармацыя. Але гэта была не пазіцыя Следчага камітэта, а пазіцыя канкрэтнага следчага па канкрэтнай крымінальнай справе. Ён накіраваў прадстаўленне ў адрас канкрэтнай крамы. Крама выканалі гэта прадстаўленне: павесіла такую аб'яву (згодна з беларускім заканадаўствам, падобныя аб'явы могуць з'явіцца ў кожнай краме па ініцыя-

тыве праваахоўнікаў, калі адсутнічаюць прызначэнні з боку адміністрацыі гандлёвага пункта. — Аўт.). Але ў цэлым на ўсе прадпрыемствы гандлю дадзенае прадстаўленне не распаўсюджваецца. Следчы камітэт не з'яўляецца і не будзе з'яўляцца ініцыятарам прад'яўлення дакументаў пры правядзенні безнаўважных аперацый, не будзе прымушаць людзей паўсюль насіць з сабой пашпарт.

У той жа час Следчы камітэт прапаноўвае іншы шлях «звязаць рукі» людзям, якія крадуць банкаўскія карткі.

— Банкаўскія карткі бываюць розныя: адны пры разліку патрабуюць увядзення пін-кода, іншыя — не, — кажа Аляксандр Сушко. — Больш за тое, сёння розныя крамы абслугоўваюць рознымі банкамі, рознымі плацежнымі сістэмамі. Лічым, што неабходна замацаваць абавязковае увядзенне пін-кода пры здзяйсненні безнаўважных аперацый у краме. Зараз гэтае пытанне прапрацоўваем з Нацыянальным банкам.

Надзея ДРЫЛА

Двое брэсцкіх студэнтаў падазраюцца ў крадзяжы 47 тысяч долараў з замежных банкаўскіх рахункаў

Два 22-гадовыя жыхары Брэста атрымалі прапанову ад саўдзельнікаў набыць тавары ў інтэрнэт-краме. Згадзіліся, хоць ведалі, што для аплаты будзе выкарыстоўвацца ўкрадзеныя рэківізіты банкаўскіх пластыкавых карт. Замовілі розныя тавары, у тым ліку навігатары, кам'ютарную тэхніку, прадукты харчавання на суму больш як 47 тысяч долараў і схаваліся ад следства ў Польшчы. Па заплыце беларускага боку арыку суд Люблінна выдаў іх для прыцягнення да крымінальнай адказнасці. Зараз маладыя людзі знаходзяцца пад вартай. За крадзеж з выкарыстаннем камп'ютарнай тэхнікі ім пагражае зняволенне ад 3 да 15 гадоў. Іх аднагодка, арганізатар злчыннай групы, знаходзіцца ў вышукі

ЗАЎТРА СТВАРАЕЦЦА СЁННЯ

этначнай радзімы ў замежных краінах. Акрамя законапраектаў, у камісіі шмат іншай працы. Возьмем ратыфікацыю міжнародных дакументаў. Калі пра гэта паведамляецца ў СМІ, то звычайна ў некалькіх словах, усяго толькі голы факт: ратыфікавана вось такое міжуродавае пагадненне. І ўся інфармацыя. Камусьці можа здацца, што гэтая праца адбываецца шляхам аўтаматычнага галасавання. На самой справе ёй папярэднічае даволі грунтоўная аналітычная работа над самім дакументам. Мы, члены камісіі, спрабуем па меры магчымасці зазірнуць у будучыню, спрагназаваць наступствы яго ратыфікацыі для нашай краіны. Ці не будуць яны насіць негатыўны характар праз 5, 10, 20 і больш гадоў?

Нагадаю, ратыфікацыя (ад лацінскага слова ratificatio, што значыць «вырашаць, зацвярджаць») — працэс надання юрыдычнай сілы дакументу (у нашым выпадку, міжнароднаму пагадненню, дагавору) шляхам зацвярджання яго адпаведным дзяржаўным органам кожным з бакоў. Да ратыфікацыі, звяртаю ўвагу, такі дакумент, як правіла, не мае юрыдычнай сілы і не з'яўляецца абавязковым для краіны, якая яго не ратыфікавала. Факт ратыфікацыі афармляецца спецыяльным дакументам — ратыфікацыйнай граматай. Ратыфікацыя міжнародных дагавораў з'яўляецца спосабам вызнання Беларуссю згоды на абавязавасць для яе міжнароднага пагаднення. Таму парламентарыі нясуць адказнасць, не пабаюся гучнага слова, перад народам за тое, што зацвярджаюць.

— Міжнародная парламенцкая сувязь, зразумела, працуючы на карысць Беларусі, яе імідж за мяжой. Але вельмі многае залежыць і ад выніковасці нашай дыпламатыі ў канкрэтных краінах. Наколькі я ведаю,

у кампетэнцыі вашай камісіі ўзгадненне кандыдатур кіраўнікоў замежных прадстаўніцтваў Беларусі. Каго вылучаюць на гэтыя пасады?

— Так, мы маем прамое дачыненне да прызначэння беларускіх паслоў у замежных дзяржавах. Хочацца адзначыць, што кандыдатамі рэкамендуецца кваліфікаваныя, энергічныя, з вялікім досведам калі не дыпламатычнай, то пільнай работы ў дзяржаўных органах, рэальнай эканоміцы. На апошняе мы звяртаем увагу, бо будучым паслам значную долю свайго часу дзевяццацца выдаткова ўваць на развіццё дзелавых стасункаў, садзейнічаць стварэнню ўмоў для гандлю нашымі таварамі за мяжой.

Змястоўная работа выдзельна ў дэпутатскіх групах па ўзаемадзеянні з парламентамі замежных дзяржаў. Сёння ў Нацыянальным сходзе Рэспублікі Беларусь дзейнічаюць 2 камісіі і 50 рабочых груп.

Хачу заўважыць, што не ўсе кандыдаты ў паслы атрымліваюць адначасова згоду камісіі на прызначэнне. І гэта натуральна. Аб'ектыўна павышаюцца патрабаванні да кандыдатаў у паслы. Члены камісіі маюць права адхіліць тую ці іншую кандыдатуру і не рэкамендаваць на высокую дыпламатычнае пасаду. А без становішча рашэння камісіі кандыдат у паслы не можа быць зацверджаны. Радуе, што на размовы ў камісію прыходзяць падрыхтаваныя людзі, гатовыя адразу і без прапаруджвання ўключыцца ў работу ў новай краіне. Яны валодаюць мовамі, разбіраюцца ў палітычных, эканамічных, культурных, нацыянальных і гістарычных асаблівасцях краіны, дзе неўзабаве будуць працаваць.

— Сябраваць, наладжваць сувязі, весці ўзаемавыягненне супрацоўніцтва варты па магчымасці з усімі цывілізаваным светам, але ўсё ж ёсць прыярытэты. Якія яны, на ваш погляд, павінны быць?

— Вядома, нашы ўзаемаадносінны з суседнімі краінамі. Беларусь зацікаўлена ў інтэнсіфікацыі супрацоўніцтва з краінамі СНД на двухбаковым узроўні і ў рамках інтэграцыйных аб'яднанняў. Аднак суседзі за апошняе дзесяцігоддзе моцна змяніліся. Тры краіны ўжо ў Еўрапейскім саюзе. Імкнецца туды Украіна. А Суседзю не выбіраюць, нам лёсам наканавана жыць побач, знаходзіць агульняныя пункты ўзаемадзеяння. Я, напрыклад, задаволены тым, як наша дэпутатская група працуе з калегамі літоўскага Сейма. Дарчы, там 23 дэпутаты ўваходзяць у групу па супрацоўніцтве з Беларуссю. Нядаўна дэлегацыя Сейма наведвала Беларусь, мы правялі

перамовы. Не па ўсіх пытаннях у нас супадлі погляды, былі розныя ацэнкі, падыходы да іх вырашэння, але адчувалася жаданне літоўцаў працаваць з намі, выкарыстоўваць патэнцыял добраасудства ў інтэрэсах абодвух бакоў. Задзейнічаюць яго па максіму імкненне пасол Беларусі ў Літве Уладзімір Дражын, які шмат намаганняў прыкладае для гэтага. Уладзімір Несцеравіч ведаюць і паважаюць у Сейме, міністэрствах і ведамствах, увагу ў краіне. Шмат працуе для ўмацавання добраасудства і наш пасол у Латвіі Аляксандр Міхайлавіч Герасіменка.

Яшчэ я ўдзельнічаю ў рабоце дэпутатскіх груп па ўзаемадзеянні з парламентамі Грузіі, Эквадора, Ізраіля. З дэпутатамі Ізраільскага Кнесета ў нас складавацца дзелавыя і канструктыўныя стасункі. Я думаю, што ўзаемная адмена віз для грамадзян абедзвюх краін (гэтае рашэнне актыўна прасоўвае наша камісіі) паспрыяе актывізацыі двухбаковых адносін.

Я ўжо казаў, што Беларусь мае ў Азіі і Вялікай Інтэрэсы, і надзейных партнёраў. В'етнам адзін з іх. Я з цікавасцю і задавальненнем назіраю, як сёння развіваюцца нашы адносінны з гэтай краінай, як там пачынаюць разлізоўвацца сумесныя праекты. У нас з гэтай краінай склаліся выдатныя палітычныя і дзелавыя адносінны ў многім дзякуючы таму, што ў свой час у Беларусі вучылася шмат в'етнамскіх студэнтаў. Сёння многія з іх займаюць адказныя пасады ў органах дзяржаўнага кіравання, парламенце, бізнесе. Яны не забылі маладосць у Беларусі, усяляк садзейнічаюць развіццю ўзаемавыягднага супрацоўніцтва.

— Міхаіл Фёдаравіч, вы ўвесь час кажаце: «наша камісія», «нашы дэпутаты». А хто яны?

— Гэта сур'ёзныя, адказныя, з вялікай жыццёвым досведам людзі, якія дагэтуль шмат гадоў плёна працавалі ў розных сферах. Важная акалічнасць: большасць членаў камісіі дэпутаты, якія былі выбраны на другі тэрмін. Напрыклад, старшыня камісіі Мікалай Леанідавіч Самасейка. І што важна, многія дэпутаты і папярэдні тэрмін працавалі ў камісіі. А гэта вялікі плюс, бо яны не навічкі ў міжнародных справах. Скажам, цяперашні намеснік старшыні камісіі Віталь Леанідавіч Бусько, які раней пэўны час яе ўзначальваў. Валычкіна Сцяпануна Яўленюка таксама добра ведае парламенцкую работу. Ды і новыя члены камісіі спрактыкаваныя ў вядзеным спраў з замежжам, у той жа актуальнай знешнеэканамічнай дзейнасці. Гэта і былыя дырэктары «Гомсельмаша» (Валерыя Аляксеевіч Жымылік), рэзчыцкага заводу мэтаз'яў (Адам Сямёнавіч Вашкоў); старшыня Аршанскага райвыканкома Уладзімір Міхайлавіч Дзедушкін і іншыя. На мой погляд, справа ўмацавання аўтарытэту нашай краіны і яе парламента ў свеце — у надзейных руках.

Гутарыў Леанід ЛАХМАНЕНКА

З'ЯМЛЯ ПАМ'ЯТАЕ. А МЫ?

■ Лёсы

І ўвесь час — як па лязе брытвы

Фота Яўгена ПІСЕЦКАГА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

«Ваеннапалонныя, раздзеленыя па нацыянальнасцях, утрымліваліся ў трох казармах. У адной з іх, што стала бліжэй да ракі Палата, пражывалі рускія салдаты і сяржанты. Тут утрымліваліся каля 100 камандзіраў Чырвонай арміі. Гэтую казарму так і называлі — «Руская». Другая казарма, так званая «Агульная», дала прытулак ваеннапалонным многім нацыянальнасцям, у тым ліку беларусам і рускім. Трэцяя казарма была агароджаная ключом дратам. Тут жа знаходзіўся будынак кухні. Месца гэта называлася «Украінская казарма», але ўваход у яе быў вольны для ўсіх. Жыхары Украіны чамусьці былі ўпэўнены, што іх хутка адпусціць па дамах. Сапраўды, летам 1941 г. немцы амандавалі, якое «захлыналася» ў вялізным патаку палонных, вайскоўцаў некаторых нацыянальнасцяў адпусціла дадому. Сярод іх былі і беларусы, і жыхары прыбалтыйскіх рэспублік, і ўкраінцы. Але для Беларусі і Украіны восенню 1941 года гэтае паслабленне было адменена». (З кнігі Сяргея Копыла «Урочышча Пяскі — тэрыторыя смерці. 1941—1944».)

стрэльбішчы, якое пазней стала называцца ўрочышча Пяскі. Тут адбываліся і масавыя пакаранні смерцю — сотнямі штодня. Ніхто не ведае дакладную колькасць людзей, якія знайшлі спачын у гэтым месцы. Летам 1941 года тут рос сасновы бор, цяпер — пасячана пустыка.

— Цяжка сказаць, чаму дагэтуль вялізная брацкая магіла не прыведзена ў парадак. Магчыма, справа ў тым, што ўвесь час на гэта не хапала грошай, — разважае дэпутат Наталля Гувік. — Там жа недастаткова паставіць памятник знак, неабходна зрабіць насып, каб косяці людзей не разасліся.

— Чаму не вядзецца размова пра перапахаванне?

— Эксплуатацыя і перапахаванне немагчымыя з-за вялікіх аб'ёмаў работы. Спецыялісты 52-га пошукавага батальёна Міністэрства абароны прыйшлі да высновы, што для гэтага ім прыйдзецца працаваць ва ўрочышчы Пяскі сама каля 5 гадоў, сканцэнтраваныя ўсё свае сілы.

— Пасля вайны амаль 14 разоў па пяць гадоў прайшло... Колькі ж імёнаў можна было аднавіць за гэты час!

— Спроб было некалькі. У 1949

дзены пры раскопках знак з надпісам «Дулаг-125» на нямецкай мове. Мы выдалі кнігу «Урочышча Пяскі — тэрыторыя смерці. 1941 — 1944» накладам 600 экзэмпляраў.

Але ў красавіку 2011 года гримнуў фінансавы крызіс, збор сродкаў амаль спыніўся, і стала вядома, што ўласнымі сіламі палачанам мемарыяльны комплекс не дабудаваць. У выніку росту цен і дэвальвацыі кошт праекта павялічыўся ў пяць разоў.

— Наколькі вядомае гэта месца за межамі Палачыны?

— Баюся, што яно і самім палачанам вядомае недастаткова. Я падлічыла: калі б кожны паўналетні жыхар толькі Палачыны і Наваполацка пералічыў на рахунак па 10 тысяч рублёў, мы сабралі б 1,5 мільярд, а калі б па «дзясятцы» ахварвалі дарослыя жыхары Віцебшчыны, мемарыял даўно быў бы пабудаваны. Мы выканалі б тады свой грамадзянскі абавязак перад тымі, хто загінуў дзеля нас. Перад сваімі дзядзькамі, якія так і не вярнуліся дадому, перад юнакамі, якія так і не сталі бацькамі, перад дзецьмі, якія так і не выраслі.

Цяпер я рыхтую зварот у Італьянскае пасольства, бо ў Палачку ў некалькіх месцах утрымліваліся італьянскія ваеннапалонныя, у тым ліку і ў Дулагу-125. 7 тысяч еўра для мемарыяла сабралі грамадзкія арганізацыі нямецкага горада Фрыдрыхсхафен — гэта пабрацім Палачка. Больш за 3 мільёны беларускіх рублёў пералічылі дэпутаты Палаты прадстаўнікоў. На 2014 год з абласнога бюджэту па той жа праграме запланавана выдаткаваць яшчэ 226 млн рублёў. Маладзевыя будаўнічыя атрады Віцебшчыны намераны пералічыць усе заробленыя сёлета з красавіка па кастрычнік сродкі на будаўніцтва мемарыяла. Усё гэта добра, але недастаткова.

Мы звярнуліся да Саюзнай дзяржавы, і там таксама гатовы дапамагчы, але гэта — вельмі доўгі працэс, і 9 мая 2015 года мы не паспеем. Міністэрства куль-

Надзеля ў лагеры ваеннапалонных Баравуха-1 (Полачка). Красавік 1942 г. Малюнак на адвароце нямецкага плаката.

Падшыла вясна, галодныя людзі елі траву, якая з'яўлялася на плячы, і білі вошай. За дратам усё рухна: а лагеры п'яць быў шэрага колеру.

«Вольны» выхад за драт. Люты 1942 г. Малюнак на адвароце нямецкага плаката. Так выйшлі групы з лагера

годзе Палачкі абласны Савет дэпутатаў звярнуўся ва ўрад рэспублікі па сродкі для ўвекавечвання памяці савецкіх воінаў і мірных грамадзян. Абельск быў усталяваны толькі ў 1965 годзе, у 20-ю гадавіну Перамогі, і тое далёка ад месца масавага пахавання. Яшчэ праз 20 гадоў усталяванню помніка ва ўрочышчы Пяскі перашкодзіла адсутнасць моста праз Палату. Тады памятник знак быў адкрыты на правым беразе ракі.

Летам 1992 годзе ў Пяскі прыйшлі дзеці. Міжнародны скаўцкі лагер знайшоў і перапахаванні астатні 482 савецкіх ваеннапалонных. Пры гэтым удалося аднавіць толькі пяць прозвішчаў. Тады ў Палачкім гаркаме паабяцалі зрабіць ва ўрочышчы ахоўную зону, але трэба было вызначыць межы пахаванняў.

Вясной наступнага года межы паспрабавалі вызначыць ужо школьнікі з Наваполацкага клуба «Разведчыкі вайскай славы», якім кіравала Яўгена Трапезніцава. Прачыталі яшчэ 6 прозвішчаў. Але пошукавая работа на непрафесійнай аснове хутка была забаронена.

Прафесіяналы з 52-га пошукавага батальёна пры Міністэрстве абароны Беларусі прыйшлі ва ўрочышча Пяскі толькі ў 2005 годзе. Тады, нарэшце, былі ўдакладнены і абзначаны межы пахаванняў, адноўлена яшчэ некалькі імёнаў.

Усяго вядомы 102 прозвішчы з дзясяткаў альбо больш за сотню тысяч тых,

«Вольны» выхад за драт. Люты 1942 г. Малюнак на адвароце нямецкага плаката. Так выйшлі групы з лагера

на праектна-каштарысная дакументацыя, праведзены неабходныя экспертызы і ўзгадненні. Адначасова на працягу 2010—2011 гадоў праходзіў збор сродкаў: падлізілі суботнікі, быў адкрыты спец-рахунак у Віцебскім аддзяленні Фонду міра. Удалося сабраць 600 мільёнаў рублёў, з іх 180 млн пералічылі абласны бюджэт на праграму увекавечвання памяці абаронцаў Айчыны і ахвяр вайны. На гэтыя грошы была аплачана праектна-каштарысная дакументацыя, выраблена металічная агароджа, пабудавана Сцяна памяці з памятнымі знакам, які дублюе зной-

туры згодна выстуліць заказчыкам, але пасля таго, як будзе пабудаваны помнік Сямёну Палачку ў Палачку. А калі да 70-годдзя Перамогі мы не пахаваем салдат той вайны, то наўрад ці зробім гэта пазней. Пойдуць з жыцця апошнія сведкі, памяць канчаткова састроцца, косяч змяжачыцца з пылам... Тады асабіста 9 мая буду плакаць на гэтым месцы, бо адчуваю сваю адказнасць перад тымі, хто там ляжыць...

Наўпачу, гэта тая справа, да якой неабходна падключыцца ўсім жыхарам Беларусі.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

Газета «Звязда» вырашыла не абмяжоўвацца адным матэрыялам на гэту тэму, а ўтварыць сумесны з Палачынай праект па зборы сродкаў на будаўніцтва мемарыяла «Урочышча Пяскі». Сёння мы публікуем рахунак, на які можна пералічваць грошы, і мы намераны вяртацца да гэтай тэмы столькі разоў, колькі спатрэбіцца, пакуль душы нашых продкаў не супакоўца, а косяці іх не будуць пахаваны належным чынам.

Грашовыя сродкі на стварэнне мемарыяла можна пералічыць у Віцебскае абласное аддзяленне ГА «Беларускі фонд міру» на рахунак №3015411066026 (у беларускіх рублях), №3135411066505 (у доларах) №3135411066805 (у расійскіх рублях) у дырэктары ААТ «Белінвестбанк» па Віцебскай вобласці, код 153001739, АКПА 0583697

■ Супрацоўніцтва

«БЕЛАРУСКІ КВАРТАЛ» ПАБУДУЮЦЬ У СМАЛЕНСКУ

Напрыканцы верасня ў раёне вёскі Кісялёўка, што пад Смаленскам, пачалася будаўніцтва жылга комплексу, які будзе створаны беларускі спецыялістамі. Праектам прадугледжваецца ўзвядзенне трывацага дзесяціпавярховага даму, а таксама будаўніцтва аб'ектаў інфраструктуры, паведамлілі рэдакцыі ў прэс-службе Мінбудархітэктуры.

Узводзіць жылы комплекс у Смаленску будуць спецыялісты Віцебскага домабудаўнічага камбіната. Кіраўніцтва міністэрства адзначае, што на гэтым прадпрыемстве нядаўна завяршылася мадэрнізацыя.

Распрацоўка спецыяльнага праекта «Беларускі квартал» ажыццяўлялася лепшымі спецыялістамі «Белдзяржпраекта». Гэты праект, які ўключае сабой камплекс чарыжоў і дакументацыі ўніверсальнага комплексу забудовы, паціяннеўцаў які спеваеаблівы экспертных бранд беларускіх будаўнікоў. «Беларускі квартал» — вядомы па архітэктурным абліччы, асабліва па тэхналагічным узвядзення, тэрмінах рэалізацыі і даступным кошце жылы комплекс.

Сяргей КУРЧАК

■ Факт

8 ТЫСЯЧ КОНЕЙ

Учора Нацыянальны банк унёў у абарачэнне сярэбраную памятную манету «Год Князя» серыі «Кітайскі календар», паведамляе Упраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязяў Нацбанка. Манета мае намінал 20 рублёў, пробу сплаву 925, масу 33,63 грама і дыяметр 38,61 міліметра. Адчаканена на Манетным двары Польшчы якасцю «пруф-лайк». Тыраж да 8000 штук.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

«ГАРАЧЫ» 287 17 41

ГРАМАДЗЯНІН НЕ ІНІЦЫЯВАЎ ПАГАДЗІЎСЯ З НЯЗНАЧНАЙ ГРАШОВАЙ СУМАЙ

Чарговае пытанне, што паступіла па рэдакцыянай «гарачай лініі», датычылася выплат страховага пакрыцця па дагаворы добраахвотнага страхавання жылля, якія належыць грамадзянам. Задаў яго жыхар Баранавічаў, які пражывае ў прыватным сектары і трымае карову.

— Наша сям'я страхуе рагуль ўжо гадоў дваццаць. Сёлета зрабілі тое ж самае. Аднак выйшла так, што карова захварэла. Ветэрынарны ўрач пасля агляду жывёлы параіў здраць яе на мяса. Што мы і зрабілі. За здадзеныю прадукцыю атрымалі ад спажывацтва каля 3,3 мільёна рублёў. Яшчэ 6 мільёнаў рублёў нам выпаліць «Белдзяржстрах», — расказаў нам заяўнік.

Наколькі мы зразумелі далей, колішні ўладальнік каровы разлічваў агулам атрымаць кампенсацыю ў памеры 12 мільёнаў рублёў — на суму страхоўкі. А выйшла, як бачым, менш. З гэтым пытаннем, як распавёў далей мужчына, ён звяртаўся і ў Брэст, і ў Мінск. Пачуў у адказ, што, маўляў, «такія правільны». Ці так гэта, прасіў ён удакладніць. Дзе з тымі правіламі можна азнаёміцца, бо ў свабодным доступе, сцвярджаючы чытач, ён іх адшукаць не змог.

Па просьбе рэдакцыі зварот жыхара Баранавічаў па пытанні нязгоды з памерам выплачанага страховага пакрыцця па дагаворы добраахвотнага страхавання жылля, якія належыць грамадзянам, быў разгледжаны ў Беларускім рэспубліканскім унітарным страхавым прадпрыемстве «Белдзярж-

страх». У выніку нам паведамілі наступнае. Ёсць Правілы № 34 добраахвотнага страхавання жылля, якія належыць грамадзянам, узгодненыя Міністэрствам фінансаў 03.03.2004 г. № 123 (з далейшымі змяненнямі і дапаўненнямі). На іх умовах паміж грамадзянінам і «Белдзяржстрахам» заключаны дагавор страхавання: страхавальнікам выплачваюцца кампенсацыі ў выпадку вымушанага забойства жывёлы ў памеры 50 працэнтаў страховай сумы, устаноўленай у дагаворы страхавання па данай жывёле (пункт 56 Правілаў № 34).

«Страховае пакрыццё» ў памеры страховай сумы, устаноўленай у дагаворы страхавання (12 мільёнаў), выплачваюцца ў выпадку страты (гібель), знішчэння застрахованай жывёлы ў сувязі з прафілактычнымі мерапрыемствамі па барацьбе з эпідэміямі.

Аб тым, што страхавальнік азнаёміны з дзеючым на момант заключэння дагавора страхавання ўмовамі і атрымаў Правілы № 34, сведчыць яго подпіс у страхавым полісе.

Дадаткова паведамляем, што, паводле акта аб накіраванні на вымушаны забой застрахованай жывёлы, аформленага ветэрынарным урачом адкрытага акцыянернага таварыства «Птушкафабрыка «Дружба», 09.07.2013 уладальнік жывёлы было рэкамэндавана ў сувязі з устаноўленым канчатковым дыягназам «траўматычны рэтыкуляперыкардыт» здзейсніць забой да 11.07.2013 года.

Згодна з прыёмнай квітанцыяй адасобленага структурнага пад-

раздзялення (філіяла) «Нарыхт-прамгандаль» Баранавіцкага райспажывтаварыства ад 09.07.2013 года, за забойную застрахованую карову ўжормленасцю ніжэй за сярэдняю (жывёлы масай, з улікам зніжка, 480 кілаграмаў) залпацілі 3,3 мільёна рублёў, зыходзячы з 6 800 рублёў за кілаграм.

Разам з тым, пастановай Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання ад 03.04.2012 года «Аб устанавленні фіксаваных цен на сельскагаспадарчую прадукцыю (жывёлагадоўчы), што закупляецца для дзяржаўных патрэб» устаноўлены памер фіксаванага кошту за буйную рагатуную жывёлу ўжормленасцю ніжэй за сярэдняю ў памеры 8 173 тысячы рублёў за тону.

Грамадзянін, які з'яўляецца зацікаўленай асобай у атрыманні максімальнай грашовай сумы за здадзеныю на забой жывёлу, не ініцыяваў камісійную праверку з мэтай выключэння зніжэння фактычнай вярхоўнай масы і ўжормленасці каровы, пагадзіўся з нязначнай грашовай сумай.

Плачэжым даручэннем ад 09.08.2013 прадстаўніцтвам «Белдзяржстраха» па г. Баранавічы і Баранавіцкім раёне грамадзяніну выплачана страхавая кампенсацыя ў памеры 6 мільёнаў рублёў. Такім чынам, абавязцельствы па дагаворы страхавання выкананы ў поўным аб'ёме.

Пры вывучэнні дагавора страхавання, заключанага з грамадзянінам, а таксама разліку сумы страхавой кампенсацыі паручэнню не ўстаноўлена».

Сяргей РАСОЛЬКА.

Чакалі сваіх — прыйшлі чужыя

Спачатку я была ў брыгадзе Івана Міхайлавіча Кулікоўскага. Думаю, гэта пра яго ўспамінае ў сваёй кнізе «Вечны агонь» Раман Навумавіч Мацўльскі, адзін з кіраўнікоў партызанскага руху. Потым — у атрадзе Лёшы Сарафанава. Нас так і звалі — «лёшкіны». Нашы атрады асабліва вызначаліся на чыгунках, часта ходзілі па падрыхты. Памятаю, калі рвалі мост у мястэчку Пціч — усё вёскі навокал грывелі. Тады, праўда, загінула і многа партызан. Але рух нямецкіх эшалонаў на фронт быў паралізаваў нашай даўга. Узрыўвалі і эшалоны, якія везлі ў Германію нагарабленне.

Пра тое, што пачалося вызваленне Беларусі, мы даведаліся на сходзі ў Смалоду. Там нам паведамлілі: нашы войскі вызвалілі Калінкавічы, Мазырь, населеныя пункты Міхнавічы і Машанку... А ў нас у лесе ўсё з гэтым мясяцін. Колькі было слёз! Слёз радасці...

Прыляцелі неўзабаве два нашы кукурузнікі, скінулі лістоўкі. Пачыталі мы іх і зразумелі, што пра жыццё беларускіх партызан за лінію фронту мала што ведаюць. У адной лістоўцы была такая прыпеўка: «Не обижайся, моя мамка, что я домик разобмилу. Моя женка спала с немцем, чуть я бомбой разбудил». На другой намаляваны вострым жанчыны, што цягнуць плуг, а заду мужык-яўрэй закручана пугай падгане. Да чаго гэта ўсё, мы не зразумелі. Я ж вам кажу, вайна ёсць вайна. Шмат чаго адбывалася незразумелага. Мы толькі зрабілі для сябе адну важную выснову, што калі пачалі ляцаць самалёты, то нашы бізнік і хутка будуць тут.

Атрады партызан пайшлі са зброяй да лініі фронту — дапамагаць рэгуляванню часам, а мы, жанчыны з дзецьмі і параненыя ці хворыя, засталіся ў лесе без аховы. Напкілі хлеба, паадзявалі рэчымі на спіну (так не цярэлася!) і чакалі з хвілінна на хвіліну ўжо сваіх. І вось раздаецца стук у дзверы. Я першая падскочыла да дзвярэй (а ў іх сучок з дошкі вываў), глянула ў гэтае «воцка»: немцы. З аўтаматамі, чатыры чалавекі. «Руш матка, век!» Нас у зямлянцы таксама было чатыры жанчыны, пяцёра дзяцей і мужык — дзядзька Федзя, якім жаласны каваль. Ён на тыф хварэў, таму ляжаў. Адрозы: «Партызан!» Вывелі з зямлянкі і забілі, на месцы. Засталіся маленькія дзеткі — Манька і Поля.

Нас пакуль не чапаюць. Паставілі перад зямлянкай і пытаюцца: «Во фатер кіндер?» («Дзе бацькі дзяцей?»). І колькі тут мужыкоў з намі. Паспрабавалі ім тлумачыць на сваёй мове — не, маўляў, гаварыце па-нямецку. Добра, што я крыху валодала рускай мовай. Растлумачыла, што з мужыкоў толькі адзін і быў. Той, якога забілі. Сукаколіся быццам. Праз перакладчыка з'едліва так пытаюцца, як па-беларуску будзе «Няхай жыве геносе Гітлер». Перакладзілі ім. Відца, адступаючыя ваякі шукалі нейкага, хоць маленькага, рвананцу.

Чакалі сваіх — прыйшлі чужыя

Спачатку я была ў брыгадзе Івана Міхайлавіча Кулікоўскага. Думаю, гэта пра яго ўспамінае ў сваёй кнізе «Вечны агонь» Раман Навумавіч Мацўльскі, адзін з кіраўнікоў партызанскага руху. Потым — у атрадзе Лёшы Сарафанава. Нас так і звалі — «лёшкіны». Нашы атрады асабліва вызначаліся на чыгунках, часта ходзілі па падрыхты. Памятаю, калі рвалі мост у мястэчку Пціч — усё вёскі навокал грывелі. Тады, праўда, загінула і многа партызан. Але рух нямецкіх эшалонаў на фронт быў паралізаваў нашай даўга. Узрыўвалі і эшалоны, якія везлі ў Германію нагарабленне.

Пра тое, што пачалося вызваленне Беларусі, мы даведаліся на сходзі ў Смалоду. Там нам паведамлілі: нашы войскі вызвалілі Калінкавічы, Мазырь, населеныя пункты Міхнавічы і Машанку... А ў нас у лесе ўсё з гэтым мясяцін. Колькі было слёз! Слёз радасці...

Прыляцелі неўзабаве два нашы кукурузнікі, скінулі лістоўкі. Пачыталі мы іх і зразумелі, што пра жыццё беларускіх партызан за лінію фронту мала што ведаюць. У адной лістоўцы была такая прыпеўка: «Не обижайся, моя мамка, что я домик разобмилу. Моя женка спала с немцем, чуть я бомбой разбудил». На другой намаляваны вострым жанчыны, што цягнуць плуг, а заду мужык-яўрэй закручана пугай падгане. Да чаго гэта ўсё, мы не зразумелі. Я ж вам кажу, вайна ёсць вайна. Шмат чаго адбывалася незразумелага. Мы толькі зрабілі для сябе адну важную выснову, што калі пачалі ляцаць самалёты, то нашы бізнік і хутка будуць тут.

Атрады партызан пайшлі са зброяй да лініі фронту — дапамагаць рэгуляванню часам, а мы, жанчыны з дзецьмі і параненыя ці хворыя, засталіся ў лесе без аховы. Напкілі хлеба, паадзявалі рэчымі на спіну (так не цярэлася!) і чакалі з хвілінна на хвіліну ўжо сваіх. І вось раздаецца стук у дзверы. Я першая падскочыла да дзвярэй (а ў іх сучок з дошкі вываў), глянула ў гэтае «воцка»: немцы. З аўтаматамі, чатыры чалавекі. «Руш матка, век!» Нас у зямлянцы таксама было чатыры жанчыны, пяцёра дзяцей і мужык — дзядзька Федзя, якім жаласны каваль. Ён на тыф хварэў, таму ляжаў. Адрозы: «Партызан!» Вывелі з зямлянкі і забілі, на месцы. Засталіся маленькія дзеткі — Манька і Поля.

Нас пакуль не чапаюць. Паставілі перад зямлянкай і пытаюцца: «Во фатер кіндер?» («Дзе бацькі дзяцей?»). І колькі тут мужыкоў з намі. Паспрабавалі ім тлумачыць на сваёй мове — не, маўляў, гаварыце па-нямецку. Добра, што я крыху валодала рускай мовай. Растлумачыла, што з мужыкоў толькі адзін і быў. Той, якога забілі. Сукаколіся быццам. Праз перакладчыка з'едліва так пытаюцца, як па-беларуску будзе «Няхай жыве геносе Гітлер». Перакладзілі ім. Відца, адступаючыя ваякі шукалі нейкага, хоць маленькага, рвананцу.

Чакалі сваіх — прыйшлі чужыя

Спачатку я была ў брыгадзе Івана Міхайлавіча Кулікоўскага. Думаю, гэта пра яго ўспамінае ў сваёй кнізе «Вечны агонь» Раман Навумавіч Мацўльскі, адзін з кіраўнікоў партызанскага руху. Потым — у атрадзе Лёшы Сарафанава. Нас так і звалі — «лёшкіны». Нашы атрады асабліва вызначаліся на чыгунках, часта ходзілі па падрыхты. Памятаю, калі рвалі мост у мястэчку Пціч — усё вёскі навокал грывелі. Тады, праўда, загінула і многа партызан. Але рух нямецкіх эшалонаў на фронт быў паралізаваў нашай даўга. Узрыўвалі і эшалоны, якія везлі ў Германію нагарабленне.

Пра тое, што пачалося вызваленне Беларусі, мы даведаліся на сходзі ў Смалоду. Там нам паведамлілі: нашы войскі вызвалілі Калінкавічы, Мазырь, населеныя пункты Міхнавічы і Машанку... А ў нас у лесе ўсё з гэтым мясяцін. Колькі было слёз! Слёз радасці...

Прыляцелі неўзабаве два нашы кукурузнікі, скінулі лістоўкі. Пачыталі мы іх і зразумелі, што пра жыццё беларускіх партызан за лінію фронту мала што ведаюць. У адной лістоўцы была такая прыпеўка: «Не обижайся, моя мамка, что я домик разобмилу. Моя женка спала с немцем, чуть я бомбой разбудил». На другой намаляваны вострым жанчыны, што цягнуць плуг, а заду мужык-яўрэй закручана пугай падгане. Да чаго гэта ўсё, мы не зразумелі. Я ж вам кажу, вайна ёсць вайна. Шмат чаго адбывалася незразумелага. Мы толькі зрабілі для сябе адну важную выснову, што калі пачалі ляцаць самалёты, то нашы бізнік і хутка будуць тут.

Атрады партызан пайшлі са зброяй да лініі фронту — дапамагаць рэгуляванню часам, а мы, жанчыны з дзецьмі і параненыя ці хворыя, засталіся ў лесе без аховы. Напкілі хлеба, паадзявалі рэчымі на спіну (так не цярэлася!) і чакалі з хвілінна на хвіліну ўжо сваіх. І вось раздаецца стук у дзверы. Я першая падскочыла да дзвярэй (а ў іх сучок з дошкі вываў), глянула ў гэтае «воцка»: немцы. З аўтаматамі, чатыры чалавекі. «Руш матка, век!» Нас у зямлянцы таксама было чатыры жанчыны, пяцёра дзяцей і мужык — дзядзька Федзя, якім жаласны каваль. Ён на тыф хварэў, таму ляжаў. Адрозы: «Партызан!» Вывелі з зямлянкі і забілі, на месцы. Засталіся маленькія дзеткі — Манька і Поля.

Нас пакуль не чапаюць. Паставілі перад зямлянкай і пытаюцца: «Во фатер кіндер?» («Дзе бацькі дзяцей?»). І колькі тут мужыкоў з намі. Паспрабавалі ім тлумачыць на сваёй мове — не, маўляў, гаварыце па-нямецку. Добра, што я крыху валодала рускай мовай. Растлумачыла, што з мужыкоў толькі адзін і быў. Той, якога забілі. Сукаколіся быццам. Праз перакладчыка з'едліва так пытаюцца, як па-беларуску будзе «Няхай жыве геносе Гітлер». Перакладзілі ім. Відца, адступаючыя ваякі шукалі нейкага, хоць маленькага, рвананцу.

Ігуменскі

тракт

№ 33 (48)

Ушануюць памяць слаўных землякоў

У Мёрскім раёне ўвекавечыць памяць скульптара Генрыха Дмахоўскага і паэта, празаіка, перакладчыка Яна Гущы — вядомых далёка за межамі Беларусі.

Ініцыятарамі ўсталявання шыльдаў на дамах сталі школьнікі старшых класаў. Яны займаюцца ў клубе «Адраджэнне», які ўваходзіць у асацыяцыю клубаў ЮНЕСКА.

— Усталёўка шыльдаў намечана на 10 кастрычніка — у Дзісне, на доме Яна Гущы і ў вёсцы Забалочце Перабродскага сельсавета, дзе правёў юнацкія гады Генрых Дмахоўскі. Дзіўна, але факт: у нашым раёне па пальцах можна пералічыць шыльды ў гонар слаўных землякоў. Што тычыцца Дмахоўскага, сёлета дваіюны юбілей: паўстання пад кіраўніцтвам Каліноўскага, у якім скульптар браў удзел, і гадавіна яго бібылі — у маі 1863 года. Загінуў каля фальварка Парэчка пад Докшыцамі ў адным з першых баёў з царскімі войскамі. Пахаваны на старажытным могілках каля аднайменнай вёскі (цяпер — Бірулі Докшыцкага раёна), — расказвае Вітольд Антонавіч Ермаленак. Ён — настаўнік, краязнавец, выдавец газеты «Мёрская даўніна», стваральнік і кіраўнік музеяў: гістарычнага, які мае званне «народны», а таксама кнігі і друку. Цікава, што газету спадар Ермаленак выдае за свае грошы. 10 старонак штомесяц выходзяць невялічкім тыражом. І газета адрозьніваецца «разьвіваецца» сярод тых, хто цікавіцца гісторыяй роднага краю, ураджаюцца Мёрскага раёна. Ёсць і электронны варыянт выдання.

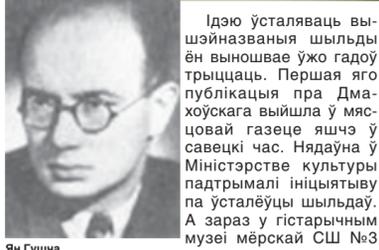
нага помніка Барбары Радзівіл, а таксама фігура святаго Уладзіслава (для віленскай кафедры). Яго талент атрымлівае прызнанне, грамадства абрае яго правадзейным членам Віленскай археалагічнай камісіі.

Гібель паўстанца

— Ён так і не пагадзіўся з царскім прыгнётам, прыняў актыўны ўдзел у паўстанні 1863 года. Стаў паўстанцам камісарам у Дзісенскім павеце. Вясной яго атрад праходзіў па тэрыторыі сучаснага Докшыцкага раёна, дзе спадзяваўся папоўніць свае рады. Напужаны да смерці святара Вальберавіцкай царквы Юльяна Яленскага, атрад накіраваўся ў бок Лепеля. Ноччу з 25-га на 26 мая паўстанцы заначавалі ў маёнтку Бераспонне. А наступным днём 280 чалавек спыніліся на адпачынак на заходнім беразе возера Медзасол, каля маёнтка Парэчка. Магчыма, Дмахоўскі спадзяваўся схіліць на свой бок уладальніка Парэчка, генерал-маёра ў адстаўцы Пятра Юзэфавіча. Апошні меў вопыт удзелу ў Каўказскай вайне. 26 мая 1863 года на паўстанцаў нечакана напала рота салдат, якую прывёў селянін з вёскі Атрубак Арцём Міхал. Дмахоўскі, зрашчаны кулямі, загінуў адрозьніваецца. Страціўшы кіраўніка, слаба ўзброены атрад разбегаў. Дзесьць паўстанцаў, сярод якіх былі ўраджэнцы Дзісенскага і Лепельскага паветаў, трапілі ў палон. Магчыма, рэшткі гэтага атрада бачылі мясцовыя сяляне ў ваколіцах вёсак Бераспонне, Тумілавічы і Чарніца. Згодна з рэпартажам Крамянчускага пяхотнага палка, менавіта ў гэтым раёне ў чэрвені 1863 года праводзіла пошук паўстанцаў 18-я рота пад камандаваннем паручніка Максімовіча. У выніку гэтага 60-кіламетровага рейду быў захоплены ў палон адзін паўстанец.

Пасля доўгіх гадоў забыцця дакладнае месца пахавання Дмахоўскага ўдалося адшукаць. А ўсё дзякуючы праўніцтвам генерала Юзэфавіча — Юстыя Пятроўне Васілевіч, якія зараз жыве ў вёсцы Несцераўшчына. Яна паведаміла, што ў час яе вучобы ў Докшыцкай польскай школе вучні з настаўнікамі хадзілі да магілы Генрыха Дмахоўскага і ўскладалі кветкі. Тое месца знаходзіцца на старажытным курганным могілкі, у бярэзавым гаі на поўнач ад вёскі Бірулі. На ім, магчыма, адрозьніваецца астанкі трох чалавек, прадметы адзення сярэдзіны XIX стагоддзя, а таксама кулі ад расійскіх ружжаў таго часу. Пасля правядзення неабходнай у такіх выпадках судова-медыцынскай экспертызы астанкі паўстанцаў вярнуліся на месца, дзе скончыўся іх зямны шлях. Але вядомы ў свеце беларус заслужоўвае таго, каб яго магіла была ўшанавана належным чынам. Яна стане яшчэ адным прывабным для турыстаў месцам такога багатага на гістарычнае мінулае краю, як Бірулі.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Ідэю ўсталяваць вышэйназваныя шыльды ён выношаваў ужо гадоў трыццаць. Першая яго публікацыя пра Дмахоўскага выйшла ў мясцовай газеце ішчэ ў савецкі час. Нядаўна ў Міністэрстве культуры падтрымалі ініцыятыву па ўсталяванні шыльдаў. А зараз у гістарычным музеі мёрскай СШ №3 працуе выстава, прысвечаная паўстанню 1863 года. І гадоўнае месца ў ёй займаюць экспанаты, знойдзеныя ў былым маёнтку Дмахоўскіх у Забалочці, якія расказваюць пра Генрыха Дмахоўскага. Можна убачыць кнігі пачатку XX ст., крыж Казіміра Дмахоўскага, павелічальнае шкло.

Вашынгтон і... Барбара Радзівіл

Вядома, што Генрых Дмахоўскі ў 1852 годзе пераехаў у Злучаныя Штаты Амерыкі, дзе прыдумаў сабе творчы псеўданім Генры Д. Сандэрс. Для будынка амерыканскага кангрэса ў Вашынгтоне ён стварэе бюсты Джорджа Вашынгтона, Томаса Джэферсана, Бенджаміна Франкліна, Тадэвуша Касцюкі. І цяпер яны стаяць на тых жа месцах, дзе былі ўсталяваны. Ён таксама вядомы і як удзельнік стварэння скульптурных кампазіцый каля грабніцы Напалеона Банапарта ў Парыжы. Таксама зрабіў медальён з сілуэтамі пакараных смерцю дзекабрыстаў, скульптурную групу «Гарыбальдзі з ваямі».

Лёс не пашкадаваў яго сям'ю: паміраюць жонка і дзеці (пахаваны ў Філадэльфіі). Над іх магіламі няшчасны Генрых усталяваў помнік, выкананы са снежна-белага мрамору.

Пасля смерці родных, у маі 1861 года Генрых Дмахоўскі вярнуўся ў царскую Расію. Адкрывае скульптурнае атэльэ ў Вільні. Сярод найлепшых твораў, зробленых у гэты час, — мадэль надмагіль-

ПАПУЛЯРЫЗАТАР БЕЛАРУСКОЙ МОВЫ

Ян Гуща нарадзіўся 24 снежня 1917 г. у фальварку Загасціне Мёрскага раёна. Будучы паэт, празаік, перакладчык скончыў гімназію ў Дзісне. Ягоны дэбют як паэта адбыўся ў 1933 годзе ў вершам «Горад». У наступным годзе Ян паступіў на юрыдычны факультэт Віленскага ўніверсітэта, паралельна вучыўся ў вышэйшай школе палітычных навук у Вільні. У другой палове 1930-х гадоў публікаваў вершы, эпіграмы і рэцэнзіі ў шматлікіх польскіх часопісах. З 1940 года жыве ў Казахстане. У 1943 годзе ўступіў у Войска Польскага, дзе служыў афіцэрам 3-й дывізіі пяхоты Імя Р. Траўгута. У наступным годзе працаваў у рэдакцыі двухтыднёва «Nowe Widnokregi». У ліпені 1944 г. пераехаў у Польшчу... У 1950—1980 гадах Ян публікаваў паэтычныя творы, прозу і пераклады — пераважна з беларускай мовы. У пачатку 1970-х — гадоў рэдактар лодзінскага кварталніка «Оспова».

Вершаваныя творы апублікаваны ў розных зборніках, у тым ліку «Балада аб падарожжы». «Штодзённасць каханых», «Выбраныя вершы». Ян вядомы і як аўтар апавесцяў, шматлікіх апавяданняў, эсэ. Пісаў і пра Багушэвіча. Сатырычныя творы Гущы таксама ўвайшлі ў зборнікі. Ён пераклаў з беларускай мовы апавяданні дваццаці аўтараў, выдадзеныя пад назвай «Мае мядзведзі і іншыя беларускія апавяданні» (1975 год), выбрана апавядання Караткевіча пад агульнай назвай «Блакці і золата дня» (1976 год). Рэдагаваў польскае выданне выбрана вершаў Багдановіча. Склаў зборнікі «Анталогія беларускай паэзіі», «Беларускія вершы», для якіх сам пераклаў большасць твораў. Навыжмяк атрымаў узнагароду горада Лодзі — за дзясяцігоддзю ў галіне навукі і культуры, адзначаны «Залатым крыжам заслугі», узнагароджаны кавалерскім крыжам «Ордэна адраджэння Польшчы». Яго творы перакладаліся з польскай на беларускую мову. Памёр гэты геніяльны чалавек, Інтэлігент з вялікай літары ў 1986 годзе, — расказвае Вітольд Ермаленак. Напрыканцы нашай размовы ён падкрэсліў, што ўсталёўка шыльдаў — першая спроба прыцягнуць увагу да вядомых землякоў, аб якіх, на жаль, не ўсе адукаваныя беларусы ведаюць. Дошкі, дарэчы, вырабляюць бясплатна. У якасці мецэнатаў выступілі бацька і сын Баліслаў і Аляксандр Чарняўскія, якія займаюцца вырабам помнікаў пад заказ. Ініцыятары ўстаноўкі шыльдаў аплатлілі толькі кошт матэрыялу. На ўрачыстым цырымоні адкрыцця запрасяецца прадстаўніцкая ўлада, вядомы літаратар, СМІ. Чакаюць і госця з-за мяжы — краязнаўцу з Латвіі Міколу Паўловіча, які шмат чаго карыснага робіць для развіцця школьных музеяў Мёрскага раёна.

Жывыя традыцыі

ВЯРШЫНЯ МАЙСТЭРСТВА: КАРУНКІ З СУЦЭЛЬНАГА АРКУША

У яе руках нажніцы перастаюць быць проста інструментам, а становяцца «чароўнай палачкай», ад узмаху якой аркуш паперы ператвараецца ў дзіўныя ўзоры. «Амаль кожны мае дачыненне да выцінанкі, таму што сняжынкі на вокны з паперы выстрыгалі ўсе», — усміхаецца «чаруўніца» — майстар выцінанкі Вольга Бабурына. Стварэнне папяровых вобразаў для яе — форма асэнсавання падзей рэчаіснасці. Так, нядаўна ў сталічным Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва прайшла выстава Вольгі пад назвай «Правы выцінанкі», якая сапраўды гучна заявіла пра сябе. Бо прадстаўлены там былі не звычайныя дэкарацыяна аформленыя традыцыйныя святы, абрады і карункі, а юрыдычны дакумент — Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека.

— Выцінанка для многіх — гэта толькі папера і нажніцы, якое ж тут мастацтва?

— Цяпер такая думка сустрэкаецца рэдка і тое ад людзей, зусім далёкіх ад мастацтва. Яны і ў ткацтве бачаць толькі ніткі. Каб людзі ўяўлялі каштоўнасць папяровай выразка і не бачылі ў гэтым толькі «паперку», я выкарыстоўваю яе не толькі ў творах мастацтва, але і ў рамесніцкіх вырабах пры дапамозе знаёмых і блізкіх рэчаў. Так з'явілася ідэя рабіць завушніцы, магніцікі з выцінанкамі, паштоўкі, закладкі для кніг, бірулькі... Але мастацкі прац усё роўна не пакідаю, бо менавіта ў іх адлюстравана тое, што мяне хвалюе. Гэта немагчыма зрабіць на магнітку альбо на бірульцы. Усё ж ёсць розніца паміж мастацтвам і рамесніцтвам. Хоць і для рамесніцкіх вырабаў таксама патрэбны густ і мастацкі падыход. Але пры іх дапамозе я не столькі выказваю ідэі, колькі папулярнае выцінанку і беларускую традыцыйную культуру.

— Наколькі цяпер гэта актуальна?

— Я вельмі задаволеная тым, што ў нас выцінанка — ужо сапраўдны брэнд. Думаю, недалёка той час, калі яна стане і сусветным брэндам, якім калісьці была саломка. Я вазіла свае выставы ў Польшчу, Арменію, ведаюць беларускую выцінанку ў Індыі. Таму ў нашай папяровай выразкі ёсць усе шанцы стаць не менш вядомай за, скажам, кітайскую.

Я вельмі задаволеная тым, што ў нас выцінанка — ужо сапраўдны брэнд. Думаю, недалёка той час, калі яна стане і сусветным брэндам, якім калісьці была саломка.

— Чаму гэты від традыцыйнага мастацтва так позна пачаў заўважваць пра сябе?

— У народзе выцінанка была. Я памятаю яе ў бабулінай хаце, але да яе ніхто не ставіўся як да нейкага мастацтва. Прыбярэць хату да свята — сарвалі гэтую паперу, выкінулі ў печ і настрыглі новую. І пра тое, што гэта называецца «выцінанкай», я ведала ад свайго падчас вучобы ў мастацкай школе, тады мне было 12 гадоў. Мая любімая настаўніца і духоўная маці Вікторыя Мікітаўна Чырвоначева пачала адраджаць беларускую выцінанку. Дагэ-

туль майстроў можна было па пальцах адной рукі пералічыць: Вячаслаў Дубінін, Ніна Сакалова-Кубай. А трэба, каб былі апантанымі людзі, якія не проста займаліся гэтым, але і выпускалі вучню, захаплялі людзей.

— А чым выцінанка захапіла вас?

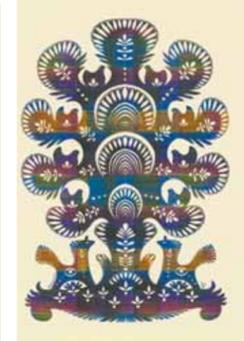
— Я займаюся выразаннем ужо больш за 25 гадоў, мая першая персанальная выстава адбылася ў 1997 годзе, тады ж уступіла ў Беларускае саюз майстроў народнай творчасці, але па-сапраўднаму захаляла ў гэты від мастацтва толькі ў 2004 годзе. Нагледзелася ўсялякіх відаў сусветнай папяровай

Артыкул 14 Дэкларацыя аб правах чалавекі ад пераследвання ў іншых краінах.

Артыкул 16 Дэкларацыя аб правах на ўзяцце шлюбну.

Артыкул 15 Дэкларацыя аб правах на грамадзянства.

яе. Бо калі чытала я, мне не ўсё было зразумела, і даводзілася звартацца па тлумачэнні да людзей, якія маюць юрыдычны вопыт. І пасля я пралуціла праз сябе гэты дакумент, як праз прызму, выкарыстаўшы ў афармленні традыцыйную беларускую сімволіку, кампазіцыю, вобразы, прыёмы. І большасць работ гэтага праекта зразумелы для ўсіх. Стылізацыя Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека была спробай даказаць, што любое мастацтва, застаючыся традыцыйным, можа быць сучасным.

Калі чалавек займаецца сваёй справай, у яго будзе створыць сродкаў, колькі патрэбна для яго жыцця. У адваротным выпадку ў яго або не будзе грошай, або здароўя.

— Ці лёгка нараджаліся вобразы для Дэкларацыі?

— Нешта прыходзіла адразу, як, напрыклад, з правам

на маёмасць. Зразумела, што гэта павінна быць беларуская сядзіба з сажалкай, такі маёнтак. Нават гучанне падобнае: маёмасць — маёнтак. А над некаторымі артыкуламі даводзілася падумаць. Нягледзячы на традыцыйнасць пэўных вобразаў, як, напрыклад, вяселле, якое увасабляе права на шлюб, не хацелася выкарыстоўваць шаблоны. Таму нешта даводзілася пераабраць. А ўвогуле ўся калекцыя была зроблена за паўгода.

— Выцінанка — асноўны ваш занятак. Ваш муж таксама мастак, вы маеце дваіх дзяцей... Як уявіць дзюм творчым асобам у адной сям'і і справіцца з побытам?

— Я аднойчы зразумела, што калі не буду займацца выцінанкай, то ўсё пазарызаю (смяецца). Таму іншым рэзам проста кажу сабе, што сёння я пра тое, што трэба падмесці падлогу, не думаю. Усё адно зараз настрыг, потым усё падмяту. Хатні справы заўжды шмат, і яны ніколі не скончацца, колькі б мы іх не

У творах Вольгі — традыцыйныя беларускія вобразы: вёжкі, дарэчы, птушкі, ваўкі...

рабілі. А для сябе трэба выплываць пэўны час. А з мужам мы ў розных сферах, ён займаецца жывавісам, таму не спрачаемся і паважаем схільнасці адно аднаго.

— А не было страшна прысвячаць сябе творчасці, усведамляючы, што трэба забяспечваць сям'ю, падымаць дзяцей?

— Усіх грошай не заробіш, аднак і дзцяці «пусціць па свеце» не хацелася б. Але колькі б ты не зарабляў, калі ты не задаволены сваім жыццём, ніякія матэрыяльны каштоўнасці не выратуюць. На пэўным этапе я зразумела, што хачу займацца тым, што прыносіць задавальненне. А калі чалавек займаецца сваёй справай, у яго будзе створыць сродкаў, колькі патрэбна для яго жыцця. У адваротным выпадку ў яго або не будзе грошай, або здароўя.

— А дзцяці да творчасці далучаюцца?

— Сыну 16 гадоў, у яго іншыя інтарэсы, хоць прыгожыя сняжынкы ён выразаць умее. А сямігадовая дачка ўжо ўдзельнічае ў выставах. Яна любіць нейкае прыдумляць, а я стварою ёй для гэтага ўмовы. Увогуле, хачу сказаць: не бойцеся даваць нажніцы дзецям. Толькі спрыта трэба набыць інструмент з закругленымі тупымі канцамі і навучыць ім правільна карыстацца. У працэсе вырашэння дзейнасці абедзве рукі, якія адказваюць за розныя пашыр'і мозга. Значыць, яны абодва таксама развіваюцца. А гіперактыўныя дзеці з наўстойлівай увагай выстрыганне дапамагае выпрацаваць усвядзілае. І, вядома, выразаюць самі нашу беларускую выцінанку!

Дзяіна СЕРАДЗЮК. Фота аўтара

Словы на ўспамін

«АПАНТАНЫ ПОШУКАМ КАРАНЁў БЕЛАРУСКОЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ»

Менавіта так характарызуе выкладчыка, дасведчанага гісторыка Мікалая Сташкевіча. Гэтыя і шматлікія іншыя добрыя словы ў гонар навукоўца, што пайшоў з жыцця два гады там, гучалі падчас пасаджэння «круглага стала», прысвечанага 75-годдзю з дня нараджэння Мікалая Сташкевіча.

Многія навукоўцы-гісторыкі, якія прыйшлі ў гэты дзень падзяліцца сваімі ўспамінамі пра гэтага чалавека, казалі, што ім надзвычайна яго не хапае, што такую страту немагчыма нечым запоўніць. Мікалай Сташкевіч валодаў выключнымі энцыклапедычнымі ведамі, быў надзвычай дасведчаным у любым гістарычным пытанні. Калі ж нейкай тэмай дасканалы не валодаў, то пачынаў аналізаваць, шукаць лагічныя довады і заўсёды прыходзіў да цікавых, трапных высноў — гэтакім ж вучыў і сваіх папелічнікаў. І літаральна ўсе, што прысутнічалі на канферэнцыі, называлі яго сваім сябрам. Пасля сябе Сташкевіч пакінуў выдатны вучнёўны падрыхтаваў 5 дактароў і 9 кандыдатаў навук. Сярод апошніх і Вадзім Гігін, з цёплай угадвае выкладчыка: — Я ставіўся да яго як да баць-

кі. А калі сыходзіць бацька, гэта заўсёды цяжка. Гэта быў вельмі неадрынальны чалавек. Усе яго ўчынкi і дзеянні былі творчымі. Для мяне ён настаўнік, чалавек, які даў мне дарогу ў жыццё... На мой погляд, яго вялікая заслуга ў тым, што ў няпросты час перабудоваў і перааформіў беларускую гісторыю. Гэта не значыць, што ён не пераглядаў пэўныя погляды, але ён не адмаўляўся менавіта ад сваіх прынцыпаў. Яго паважалі прадстаўнікі ўсіх палітычных лагераў, бо разумелі значнасць гэтай фігуры.

Мікалай Сташкевіч спрычыніўся літаральна да ўсіх падручнікаў, энцыклапедыі, метадык выкладання гістарычнай навукі. 5 гадоў ён узначальваў Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, таксама выкладаў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце, Беларуска-кіямскім універсітэце.

Вадзім Гігін прыгадаў, што літаральна за два гады гістарычнай навукі і ў цэлым сацыяльна-гуманітарны цыкл страцілі знаважылі імёны. Акрамя Мікалая Сташкевіча гэта Павел Лойка, Віталь Скалабан, Міхась Чарняўскі і іншыя. «Стрыжнік, які існаваў, іх няма, — гаворыць Вадзім Гігін. — Узнікла пустэча. Бо гэтыя людзі былі

надзвычай харызматычныя». Да 75-годдзя з дня нараджэння Сташкевіча быў прымеркаваны і выпуск «Гісторыка-археалагічнага зборніка» Інстытута гісторыі НАН Беларусі. Ён змяшчае раздзел «Памяці М.С. Сташкевіча». У кнізе надрукаваны таксама артыкулы гісторыкаў і археолагаў Беларусі, прысвечаныя актуальным праблемам ачыненнай гісторыі і метадалогіі гістарычных даследаванняў (раздзелы «Метадалогія гісторыі», «Археалогія»). Акрамя таго, апублікаваны матэрыялы, якія змяшчаюць вынікі навуковых даследаванняў супрацоўнікаў Інстытута гісторыі за 2011-2012 гады (раздзелы «Гісторыя», «Хроніка»).

Летася на працяку навукоўца былі сабраны ў кнігу «Праблемы фарміравання Беларускай дзяржаўнасці ў XX — пачатку XXI стагоддзя: выбары працы М.С. Сташкевіча».

Удзельнік «круглага стала» расчунлена казаў, што Мікалай Сташкевіч пайшоў з жыцця заўчасна, што нешта ўнутры яго надламалася і перахадзіла прыняццё бескарыснае дапамогу і прафесійнай прапановы сяброў-калег. І ўсім здавалася, што зараз Сташкевіч зойдзе, сядзе побач і скажа сваё мудрае слова, якое прыйдзецца даспадобы ўсім... Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ

Спадчына ў законе

РАЗАМ З КУЛЬТУРНАЙ КАНВЕНЦЫЯЙ

Рэспубліка Беларусь падпісала Еўрапейскую культурную канвенцыю 18 кастрычніка 1993 года, і з таго часу стала актыўным удзельнікам і прапагандыстам гэтай еўрапейскай спадчыны. Не выключэннем стаў і дзён год, калі нашых грамадзян і гасцей краіны знаёміць з аб'ектамі гісторыі і культуры.

За гады чыца сектара па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталія ХВІР адзначыла, што мэта ўдзелу Беларусі ў Днях — заўжды нязмярная: сведчыць нашу прысутнасць у актуальных і актуальных сённяшняй Еўропы, пацвярджаць далучанасць беларускай нацыі да агульнаеўрапейскай гісторыка-культурнай спадчыны.

Раманная канвенцыя Савета Еўропы аб значнай культурнай спадчыне для грамадства, падпісаная 27 кастрычніка 2007 года, сведчыць, што культурная спадчына з'яўляецца супольнасцю рэсурсаў, атрыманыя ў спадчыну з мінулага, якую людзі лічаць адлюстраваннем і перадачай сваіх каштоўнасцяў, вераванняў, ведаў і традыцый, што пастаняна мяняюцца. Яна ўключае ўсе аспекты навакольнага асяроддзя, якія ўзніклі ў выніку ўзаемадзеяння паміж людзьмі і прасторай цягам гістарычнага развіцця.

У Міністэрстве культуры адзначаюць таксама, што беларуская культура вызначаецца разнастайнасцю формаў і праяў. Яе адметнасць — у спалучэнні ўсходніх і заходніх культурных тэндэнцый, у пэўным кансерватызме і няздольнасці да хуткіх змен.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ

